

A SZÉPSÉG APOLÁSÁHOZ.

Eddig el nem ért HATÁS.

KIELHAUSER H.
folyékony
Glycerin-Crème
ártalmatlan anyagokból készült sikerült vegyületek, mely nemcsak a bőrt finomítja, hanem tényleg az ifjú üdéséget eleveníti és azt állandóan fenntartja. Legjobb övszer levegő, szél és napsütés ellen eltávolított napfoltot, szeplőt, májfoltot és minden más bőrtisztatlanságot.

Glycerin-Crème-Szappan
kiváló enyhe, bárszerű bőrt idéz elő. A Glycerin-Crème használatánál ajánlható a

Párisi Hőlgypuder
a legártalmatlanabb puder, a bőrt szép fehér színre változtatja és azt simán és szárazon tartja.

Hamistott párisi hőlgypudertől és Glycerin-Crémétől óvakodjanak; csak az valódi, melyen a címképen, valamint a leírásán a mellékelt védjegy van.

Raktar minden gyógyszerárban és illatszer-üzletben.
Magyarországi főraktár: **TÖRÖK JÓZSEF** gyógyszerár Budapest, Király-utca 12.

ŐS BUDAVÁRA

Augusztusi műsor:

A magyar daltársulat új műsorral. Carmencitta, spanyol táncosnő. **Hilaris & Tordant**, francia excentriquoek. **Maurice**, a világ leghíresebb kerékpárművésze. **Trio Galway**, zenebőhőcesoport. **Trilby**, angol ének-és táncosoport. **Gerling-csoport** világhírű légtornászok (a repülő ember). **Seymour Gilbert** és társulata nemzeti dal és tánc. **The Quavers** zenebőhőczok. **Heuderson & Stanley**, quartett burlesque és parodia. Naponta hangversenye a berlini szimfonikus zenekarnak. Katonazene felváltva a honvédeknek, cs. és kir. 6-ik, 69-ik és 19-ik gyalogezred zenekara által. Czigányzene. **Tambura**. 7195
Belépő díj: esti 6 óráig 20 kr, azontul 30 kr. Ünnepegy alkalmával este 6-ig 40 kr, azontul 50 kr. A földalatti vasut éjjel 1 óráig közlekedik.

MAT TONI FÉLÉ GIESSHÜBLER SÁVANYUKUT

Tes-ék kísérletet tenni
és meg fog győződni, hogy patkányok és pocgerek kiirtására minden körülmények közt legbiztosabb a **László József** gyógyszerész által feltalált
patkány pusztító-szer.
Bámulatos hatást és biztos sikert szerény szer elismerő nyilatkozat bizonyítja.
Ára 1 doboznak 1 frt, 6 doboznak 5 frt használati utasítással. — Kapható:
LÁSZLÓ JÓZSEF gyógyszerész résznel
Maros-Ujvár (Békés).
Budapesti főraktár: **Egger-féle** gyógyszerár a Nádorhoz.

Alkalmi vétel.

Butorok a legolcsóbb árak mellett és pedig **angol és barock hálósobák** és ebéd-lők, valódi mahaugoni szalon berendezések, szőnyeg és bőrdívenyek, ingádrók, lámpák, íróasztal, könyvszekrény, függönyök és szőnyegek és faragott hálósobák, bámulatos olesón eladók.
Andrássy-ut 56. I. em. 8.

Karintiai Római forrás

a legtisztább, szénsavdús, alpesi savanyviz, kitűnő hatásal mindenféle betegségnél legizlésebb asztali viz. Magyarországi főraktár:

7277
KOLLER TESTVÉREK gyógtára
a Nagy Kristóf-hoz Bpest, Kristóf-tér.

SZABADALMAKAT

(Patente). Kieszközöl, védjegyeket és mintákat belajstromost, a világ minden államában, legkedvezőbb feltételek mellett, **RETHY JÁNOS**, nemzetközi szabadalmi iroda. Budapest, Erzsébet-körút 2. szám. (Tulajdonos Zielinski Szilárd, okl. mérnök.) 7015

Uj találmányu orrosságok.

Imre-féle Migraine-Pastilla, főfájás és fejförcsök ellen. Főülmül minden eddigi e nemült szert. Hatása gyors és biztos. Egy doboz ára (használati utasítással) 1 frt.

Imre-féle Fogbalzsam. Legjobb szer minden fogfájás ellen. Nehány pillanat alatt a legmakacsabb fájalmat is megszünteti. Egy üveg ára (használati utasítással) 50 kr.

Imre-féle Tyúkszem-szesz. Minden eddigi tyúkszemirtő szernél sokkalta jobb és biztosabb hatású; úgy tyúkszemet, mint mindenféle **börke ényedést** és szemölcsöt fájdalom nélkül és hamar elenyésztet. Egy üveg ára (használati utasítással) 35 kr. 7283

Széküldés postai utánvétel. — Kapható:
IMRE JÓZSEF
Magyar korona gyógyszerárban **Csucsán** (Kolozs m.)

A legszebb

élő virágokat, eskütvői és egyéb csokrokat, alkalmi koszorukat, dísznövényeket és virágokat legújtanosabban szállít

REINISCH TESTVÉREK
kereskedelmi kertesze, VII. kerület, Gizella-ut 33. szám.

VIRÁGCARNOKA
Deák-tér, a földalatti villamos vasut kioskjában.

Vidéki megrendelések postafordultával a leggodosabban eszközölkötenek. 7252

Kwizda-féle

Restitutionsfluid

cs. és kir. szab. mosóvíz lovaknak.
Egy palack ára 1 frt 40 kr. o. ó.
Hármas-öt év óta van alkalmazásban az utvári léstállókban, valamint a nagyobb katonai és polgári léstállókban kitűnő eredménnyel használati a lovaknak nagyobb fáradalmak előt védi megörökítésére, valamint azok után való feltránsztására továbbá aszarusások és izomerorvódások ellen, stb.; az idomításban képmes teszi a lovat nagyobb feladatok véghezvitelére.
Csupán csak a fenti védjeggyel ellátva valódi és kapható Ausztria-Magyarországban és Magyarországon minden gyógyszerárban és drogeriában. 7000
Főraktár: **Kwizda Franz Joh.** cs. és kir. o. m. és román k. utr. szállító, ker. gyógyszerárban, Kornenburg, Bécs mellett.

Menyasszonyi selyemkelmék

fehér, valamint fekete és mindenféle más színben igazi gyári áraton a valódi- és tartósságért való jóállás mellett, méterenként 35 król 12 frt, perle- és vámszemesen báhos szállítanak. Legjobb körvellen megrendelési forrás magánok részére. Ezer meg ezer elismerő irat. Minták bérmentesen küldetnek. Svájcban a levélporto kétszeres.

GRIEDER ADOLF ÉS TSA

selyemkölme-gyárak szövetségé Zürich. 6949
Spanyol kir. utvári szállító. Spanyol kir. utvári szállító.
Eppen Amerikából megérkezett!
5000 Photoret
(Mellényesb-fényképező) 7183
nagyseren sikerült találmány, magától Edison-tól megdicsérve. Felvételre mindig készen. Filan-fényképezés.
Egy teljesen felszerelt Photoret ára **Film-mel 36 felvételre 4 frt.**
Használatban az amerikai, francia, német, angol, orosz és olasz rendőrségeknek, sőt valamennyi hadsereg tisztjének, hivatalnokának, stb.—Részletes leírás és próbaképek ingyen. A Photoret főraktára:
Bécs I., Stoss-im-Himmel 3. szám.

Lesoványodásra a egyidejűleg az egység erősítésére 2 hónapig vendő a dr. Blyn a dr. Duchesne-Duparc klin. tanár, becsületrend lovagja — meggyógyulása után Boisson gyógyszer. által készített **per-sza-pilula**, vesiculoseivel előállított növ. készítmény. Egy 3 frtos nemzetközi posta-utalvány küldésével bér. szállít egy palackkal: **M. BOISSON, 100 rue Montmartre, Paris.** Budapestben kapható: **Török József** gyógyszerésznél, király-utca 12. szám. 7050

A női szépség

emelésére, tökéletesítésére és fenntartására legkitűnőbb, teljesen ártalmatlan, vegytiszta és szirmmentes készítmény a 7163

Margit Crème.

Rövid idő alatt szüntet szeplőt, májfoltot, pattanást, bőralkát (mitesser) és minden más bőrbajt. Kisimítja a ráncokat és himléhelyeket, még koros egyéneknek is tiszta bőrt ad. Árca 50 kr., nagy 1 forint.
Margit hőlgypor 60 kr, 3 színben. **Margit szappan** 35 kr. **Margit fogpép (Zahnputz)** 50 kr.
Készítő FÖLDES gyógyszerára, Aradon Deák Ferenc-utca 11. sz.

Főraktár: **Török József** gyógyszerár, Budapestben Király-utca 12.

„Izomerősítő embrocator.”

Néklülőzhetetlen bedörzsölő szer futás, uszolás, kerékpározás, vivás, evezés, lovaglás és általában fokozott izomerőkifejtést igénylő atletikai és torna-sportot űzők trainingje teljességének és eredményességének elérésére. Páratlan gyógyszer-**rheumatikus bajoknál, szegatásoknál**, bármennyire idülttek is azok. Egy üveg ára 1 frt 20 kr. Főraktár: **„Aranyke-rezent”** gyógyszerár, Budapest, V., **Nádor-utca 24.** Kapható a következő gyógyszerész uraknál: **Budapest:** Török J., Király-utca, dr. Szkala L., Mária-Terézia-tér 11., Bayer Antal, **Andrássy-ut 84. Arad Földes K. Dobroczen:** Mihalovits J. Győr: **Stadler M. Szabadka:** Milassin J. Szeged: **Barcsay C. Székesfehérvár:** P. Ács Albert. 7275

Kárpitos munkákban

elvállalok úgy megrendeléseket, mint átdolgozásokat mérsékelt árak mellett. Ezek során át Angliában való munkálkodásom feljogosít engem azon ígérlet tételére, hogy a réam bizott munkát a lehető legjobban fogom elvégezni. 7287

STEINER LIPÓT kárpitos és diszító

Koronaherczeg-utca 3. II. udvar.

Pessty társaság körkép palotájában Városliget 7173

Krisztus a keresztján és Jeruzsálem

óriási körkép. Látható reggel 9 óratól esti 8 óráig.
Az esti órákban villanyvilágításnál.
Belépő díj 50 kr.
Gyermekjegy 30 krajczár.

VASÁRNAPI UJSÁG

34. SZÁM. 1897. BUDAPEST, AUGUSZTUS 22. 44. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és egész évre 12 frt POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt félévre — 6 • Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 8 frt félévre — 4 • Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK egész évre 5.— félévre — 2.50 Külföldi előfizetésekre a postalg meghatározott vitellj é csatolandó.

szent istván király ünnepe.

NAGY-BOLDOGASSZONY és Szent István királyunk ünnepén, augusztus hó 15-én és 20-án, nemcsak a fővárosból, hanem az ország minden vidékéről seregesen jönnek fel Budavára a katolikus magyarok, hogy ott a régi fényébe visszaállított plébánia-templomban, az ősi idők szép hagyományai szerint, szívükből buzgólkodhassanak.

Mindkét ünnep szoros kapcsolatban áll Szent István királyval. Nagy-Boldogasszony ünnepén a katolikus egyház azon nap emlékeztet üli, melyen a Szent Szűz földi életét az örök élethez váltotta fel. De ez a nap az is, a melyen első királyunk a II. Szilveszter pápa által küldött koronával Esztergomban megkoronázott, és ez a nap az, melyen István 1038-ban, 60-dik évében, földi életét befejezte.

Az ő ünnepe azonban csak öt nappal később, augusztus 20-án ülik azért, mert dies ő tudója, László király, ezen a napon emeltette föl István testét sírjából. De ezenkívül még szeptember hó 2-án is ünnepet ül az ő emlékeztetére nemcsak Magyarország, hanem az egész kereszténység is. Lipót király ugyanis fogadalmat tett, hogy ha sikerül Budát a törököktől visszafoglalni, akkor azt a napot Szent István tiszteletére fogja szentelni. E fogadalm teljesítéséül XI. Ince pápa el is rendelte, hogy Budavára visszafoglalásának napján, szeptember 2-án, a magyarok első szent királyáról a keresztény anyaszentegyház az egész világon megemlékezék.

István halála gyászba borította az országot. Az ifjak fájdalmuk jeléül gyászruhát öltve, három éven át nem táncoltak és az országban mindenféle zene hallgatott. István Székes-Fehérvárról az általa emelt bazilikában fehér márványporsóban temettetett el. VII. Gergely pápa pedig 1083-ban a szentek sorába iktatta.

László király ez évben, az országgyűgyok jelenlétében felvételre nagy elődje testét. A test felszolgált ugyan, de jobb keze teljes épségben maradt, s pedig olyan állásban, — mint a XV. században élt temesvári Pelbárt mondia, — mintha alamizsnát adna. A **Szent Jobb**, melynek föltalálását a magyar katolikus egyház május 30-án ül meg, a Szent László által alapított szent-jobbi apátságban őriztetett, honnan azonban a tatárjáráskor IV. Béla a székesfehérvári bazilikába vitette. A XVI. században, a török hódoltság idejében azonban a Szent Jobb Ra-

guzában helyzetett biztonságba, honnan a dominikánus szerzetesektől Mária Terézia 1771-ben szerezte vissza.
Szent István napja Magyarországon eleitől fogva nemzeti ünnep volt.
II. András király egyik decretumában kijelentette, hogy ha csak nagy szükség vagy betegség nem gátolja, kötelességének tartja Székes-Fehérvár István napját megünnepeelni. Újabb idöben

pedig I. Ferenc király rendelte el, hogy az első király ünnepe országos norma ünnep legyen s azt a protestánsok is megtarták.
A megünneplésre azonban századokon át kedvezőtlen idők jártak.
Mária Terézia királynő volt az, a ki Szent István király napjának megülése végett gondoskodását e nemzeti ünnep megtartására is kiterjesztette, midön azt a raguzai köztársaságtól,

szent istván legyözi a pogányságot. Székely Bertalan falfestménye a budavári Mátyás-templom Szent-István-kápolnájában.

Háry Gyula rajza.

SZENT ISTVÁN ÁLLKAPÓZÁJA.

illetőleg a raguzai domonkos szerzetesektől visszacszerzett Szent Jobb tiszteletére rendelt körmenettel kapcsolta össze. A királynő az ereklye őrző helyéül a budai várban a Szent Zsigmond prépostsághoz tartozó régi kápolna helyett, az ő rendelkezéséből emelt új, díszesebb kápolnát jelölte ki, melyet a várakba telepített apácák, az angol kisasszonyoknak adott át s egyúttal a Szent Jobbról is akként rendelkezett, hogy azt ők vegyék át a királyi vár Zsigmondkápolnai plébánosával együtt és a Szent Jobbot örökre az angol kisasszonyok őrizték.

A királynő a visszacszerzett Szent Jobbnak Bécsből Budára szállítását országos ünnepélyvel eszközöndőnek rendelte el, melynek részleteit mindenre kiterjedőleg ő maga határozta meg.

A Szent Jobb szállításával Bajzath József püspököt, az udvari kancellária tanácsosát, mint királyi biztost, s az átvételnél való közreműködéssel Grassalkovics Antal és Hadik János grófokat szintén mint királyi biztosokat bízta meg.

A harangzúgás közt, a legnagyobb ünnepélyességgel Budára hozott Szent Jobbot az angol kisasszonyok főnöknője, gróf Hohenfeld Katalin és mellette Scheiner János, az 1723. évi 96. törvény-cikk értelmében az országban betegápolásra befogadott és a királynő által Pozsonyból 1770-ben Budára áttelepített vörös csillagos keresztrend tagja, ki az angol kisasszonyok zárdájában a lelki igazgatói és a várakban a lelkészi teendőket végezte, 1771 július 21-én vették át s az átvételről az okiratot kiállították. Az ereklyét tartalmazó szekrény egyik kulcsát a főnöknő, másikat pedig Scheiner vette őrizete alá.

Időközben a Szent Jobb őrizetében változás állott be, mert a királynő 1777-ben az angol kisasszonyokat Vácra és helyükbe Budára a várpalotába Nagy-Szombatból az egyetemet helyezte át, a melynek a Zsigmondkápolnát is átadta és a Szent Jobbot is az ő őrizetére bízta, sőt 1780 márczius 25-én kiadott ünnepélyes alapító-oklevélben a Szent István királynak az egyetem templomában elhelyezett jobbát, mint szent zálogot, a dolog örök emlékezetére egyenesen az egyetemenk adományozta s a Szent Jobb őreivé az egyetemi templomnak és az egyetemmel válhatatlan kapcsolatban levő akadémiának igazgatóit tette, kiket e tisztükben az 1780. évi ünnepélyes diplomával is megerősített.

Azonban II. József alatt gyökeres változás állott be, részint azért, mert 1784-ben az egyetemet Pestre helyezte át, részint, mert ő a kör-

menetek tartását megszüntette s megszüntette 1785-ben a Szent-István-napi körmenetet is.

A budai várba még II. József visszahelyezte a vörös csillagos keresztrendet s ettől fogva ennek tagjai közül nevezetett ki a várak lelkész, kinek ekkor a Szent Jobb is őrizete alá jutott, mikor évek múltán a Szent Jobb régi tiszteletébe visszahelyeztetett.

S ez nagy lelkesedést keltett a nemzetben. Valamint hogy az újabb időkben is, minden nevezetesebb politikai változás alkalmával különös fényvel, lelkesedéssel szokták az első szent király ünnepét megülni. Így például az 1857-iki, 1860-iki István-napi körmenet egyzersmind a nemzeti lelkesedés nyilvánulásának fényes tanúságai voltak.

Az 1860. évi Szent Istvánnapi körmenet az ország főrainak, az egykori főrendi és követi táblák s megyei gyűlések nagy nevű férfiainak, a Szent István-társulat és egyéb egyesületek tagjainak, minden rendű és rangú buzgó híveinek és a nemzeti ünnepül tekintett körmeneten valláskülönbőség nélkül megjelent hazafiainak óriási részvétele mellett tartatott meg. Az «*Oh dicsőséges Szent Jobb kéz*» egyházi himnusz mellett ekkor először hangzott fel a várpalota falai között a «*Hazádnak rendületlenül*». Így indult a tömeg a várpalota Zsigmondkápolnájából a Mátyás templomba és az ünnepi szónoklat után vissza a várpalotába. Leírhatatlan volt a lelkesedés. Benedek tábornagynak, a helytartó, a két város községi képviselőire bízta a rend fenntartását, és mint lapunk akkori tudósítója írja, ők «a nagy közönség rendszeretere hivatkozva, gát nélkül hagyták a megáradt folyót, melynek hullámai szinig tölték ugyan a medret, de a habok a partokon túl nem csapkodának».

A Szent Jobb visszahelyezése után újra a Szózat hangjai mellett indult meg a tömeg, hogy az egész országban közszeretettel s nagy népszerűséggel övezett Scitovszky primást, ki hat szürke által vont diszhintájában foglalt helyet, úri-utcai palotájába kísérje.

A lelkesedés oly nagy volt, hogy a fiatalság közül a jogászok zászlót ragadtak kezükbe, a diszhintó ülésére ugrottak, mások jobbról és balról sorfalat alkotva, vették körül a diszhintót s így kísérték a primást palotájába, hol az összes közönség érzelmeit előtte nem csak a katolikusok tolmácsolták, hanem a protestánsok nevében is kifejezte azokat br. Vay.

Örömmel volt Szent István ünnepe, a melyen tartott lakomákon a gróf Károlyi és Andrássy családok s azok nevei szerepeltek, kiket a kiegyezési tárgyalások tettek a nemzet évkönyveiben halhatatlannak. Hazafias beszédek a jövő reményeit fejezték ki, és éltették a primást, Bartakovits érseket, Deák Ferenczet.

Lapunkban István ünnepe alkalmából Pajor Antal énekelt:

Mit rejt a jövőnd?
Azt nem tudja senki,
Noha a reménység
Szép nótáját zengi;

A SZENT JOBB.

Szentkirályi Antal fényképe után.

Reménység madarát.
Mennyek csalogányát
Halljuk most csatogni
Az egész hazán át...
«Hol vagyt István király?»

Reményeink nem sejtett mértékben teljesültek.

De mintha e közben István királyról mégis megfeledkeztünk volna! Nincs temploma az első királynak az általa alapított ország fővárosában, nincs temploma a szent királynak, ki nemzetét a keresztény hitre vezette s Magyarországon a keresztény egyházat megalapította!

Szent Zsigmond kápolnájából a várbeli plebánia-templomba viszik István napján az ő Szent Jobbját, de nincs Istvánnak, vagy az ő Szent Jobbjának szentelt templom vagy kápolna.

Pedig alig szenved kétséget, hogy a Mátyás királytól épített torony után most úgynevezett Mátyás-templom, melyben a pogány Vatha és hívei fégyverétől 1046-ban martírságot szenvedett Gellért püspök tetemeit a keresztény magyarok örök nyugalomra helyezték, Szent Istvánnak köszönhetette keletkezését. Újra építette a templomot IV. Béla, majd bővítették és szépítették Nagy Lajos és Zsigmond. E templom volt Budán a király és az ország temploma.

Róbert Károlyt itt koronázták meg 1309-ben az esztergomi érsek. Itt tették holttestét is ravatalra, mielőtt Fehérvárra nyugalomra helyezték. Zsigmond alatt nagy ünnepségek színhelye volt a templom is, midőn 1412-ben Zsigmond békebíróként járt el a lengyelek, az osztrák hercegek, Velence és a német lovagrend között. Mikor pedig Komnen görög császár meglátogatta Zsigmondot, a pápai követ vezetése alatt végzett úrnap ünnepélyes körmenetben Zsigmond király mellett részt vett 1424-ben a görög császár is. A választófejedelemmé tett száz hercegek Budán adta Zsigmond, mint német császár, azt a kardot, melyet Drezdában ma is őriznek s az ünnepély egy része bizonyára e templomban folyt le, mert mindenkor ide helyezték el a győzelmi jelvényeket, ide jártak hálaadó isteni tiszteletre s körmenetekre a királyok. Itt adott hálát a Mindenhatónak Hunyadi János a törökön kivívott győzelmeiért, s maga Ulászló hagyta meg, hogy Hunyadi annyi győzelmének jelvényei örök dicsőségül itt fűgjenek. Itt hirdette Kapisztrán a kereszties háborút a török ellen.

E templomban adott hálát Hunyadi Mátyás király a választásáért, s itt tartotta esküvőjét Podjebrad Katalinnal. Itt függesztette fel ő is a győzelméi zászlókat és egyéb hadi jelvényeket. Itt tartá második esküvőjét Beatrixszal. Itt volt a nagy király halála után 1490-ben kitéve a magyar korona. A mohácsi csata után a Habsburg királyok elseje, Ferdinánd, Budára bevonulásakor 1527-ben Szent István ünnepén e templomban adott hálát Istennek, mielőtt a királyi palotába vonult volna.

Midőn a török Budát 1541-ben elfoglalta, Szulejman a templomot mecsetté alakította át.

Az egyik ajtó fölé a Koránból a következő mondatot vésette:

«Allah megparancsolta a hűséget, igazságot és jámbor cselekedeteket». Tolli Jakab duisburgi egyetemi tanár 1687-ben Magyarországon átutazván, közli a feliratot, melyet rajzban ide mellékelve mi is bemutatunk:

اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ

Szulejman augusztus 26-án érkezett Pest alá s már szept. 2-án megjelent a mecsetté átalakított templomban, hogy hálát adjon Allahnak. E napon esett ismét Buda 1686-ban a keresztények kezébe. Főtemploma csodálatos módon az ostrom alatt épen maradt és már másnap, szept. 3-án a hálaadó isteni tiszteletet ebben a templomban, melyet a vár bevétele után Szent István tiszteletére szenteltek föl, tartotta meg a győzedelmes keresztény sereg.

Egyébiránt világosan Szent István templomának nevezi az egyházat a benne Esterházy nádor által 1690-ben állított főoltárra alkalmazott felirat is. Így nevezték a jezsuiták is, kik később a templom birtokába jutottak, továbbá Bel, Tolli és mások.

A templomot I. Lipót plebánia-templommá és annak plebánosává a budai jezsuita kollegium az időszerinti rektorát tette.

E templomból indult ki 1749 május 13-án a körmenet a Mária Terézia által építtetni rendelt királyi palota alapkövének letételére. A palota 1769. évben készült el s benne a Szent Zsigmond tiszteletére épített kápolna okt. 15-én szenteltetett fel.

A Szent Jobb 1771 július 20-án érkezett Budára és a plebánia-templomba tételét ki közszemlére, míg át nem vitették a Szent Zsigmond kápolnába az angol apácák őrizete alá.

Buda városa a jezsuita-rend eltörlése után csak 1778. évben jutott a plebánia-templom és egyzersmind a kegyuraság birtokába.

Ferenc király és neje, Mária Terézia, Szent János evangélista templomában (a mai helyőrségi templomban) koronáztattak ugyan meg, de a menet Nagy Boldogasszony templomába ment, hol a király 48 aransarkantyús vitézt avatott föl.

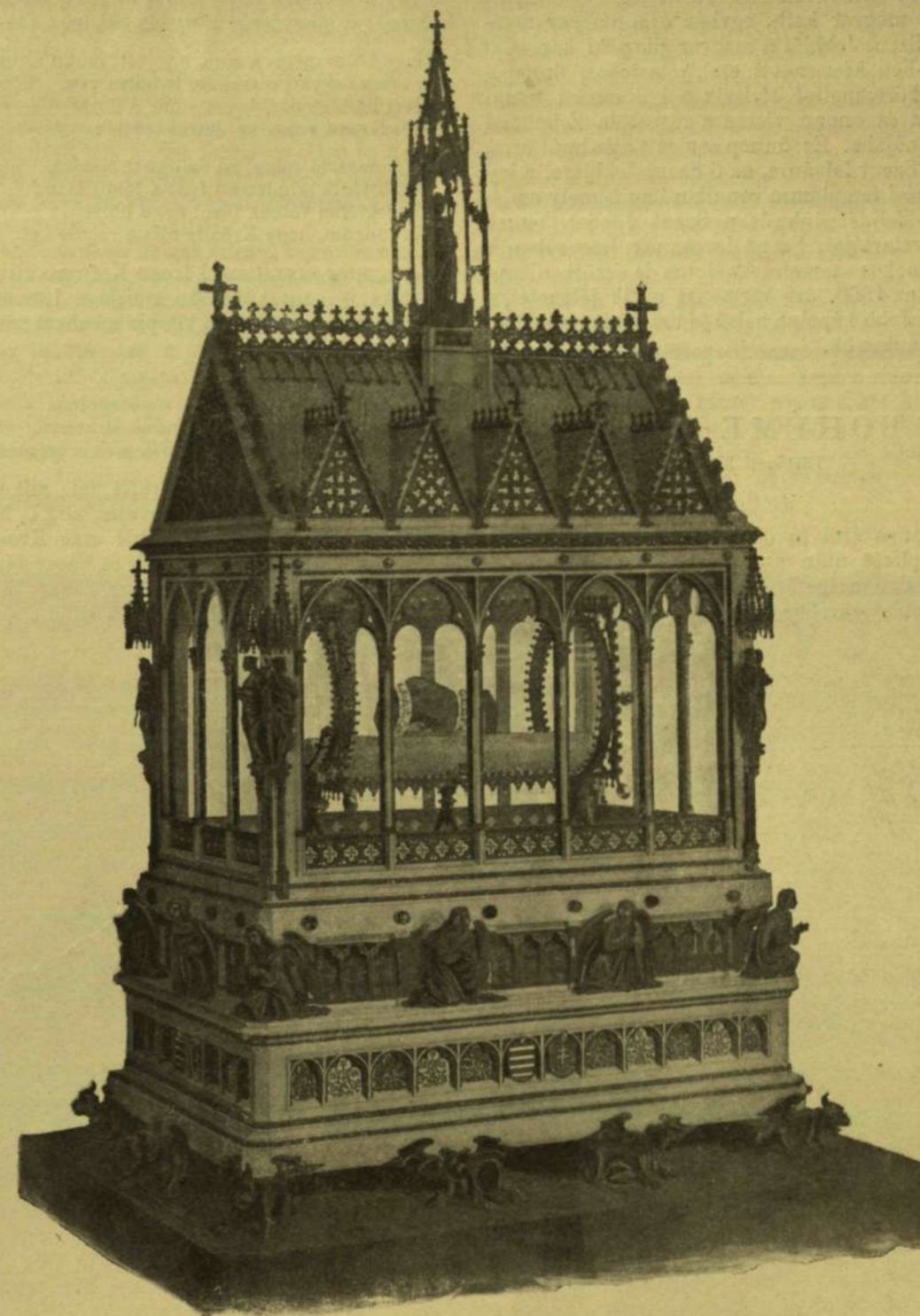
A francia háborúk alatt 1809-ben a királyi család Budára tette át székhelyét és ez alkalmával a háború szerencsés bevégezéséért rendezett könyörgő körmenetek a királyi család jelenléteben ebből a templomból indultak ki.

Ha végig tekintünk e templom történetén, méltán mondhatjuk, hogy az a királyok és az ország temploma volt.

Új korszak kezdődött e szentegyházra, midőn 1867-ben a nemzet forró óhaja teljesült, s falai között Ferenc József királyunk Szent István koronájával megkoronáztatott és ezzel koronázási templommá avattatott.

Az új korszakot jelezte királyunknak 1873 nov. 25-én kelt elhatározása is, melylyel negyedszázados uralkodásának évfordulója emlékéül megengedte a templomnak, hazánk ezen egyik legnevezetesebb műemlékének, a Mátyás-torony helyreállításával megkezdendő restaurálását. A nagy mű, ha nagy nehézségek közt is, befejezést nyert, úgy, hogy az állam évezredes fennállásának ünnepélye részben már e templomban folyt le. Itt tartatott a Te Deum, itt volt közszemlére kitéve a szent korona, István király palástja és a koronázási jelvények. A király által megkezdett nagy műre a koronát is királyunk tette föl. Az udvartartási javadalomból engedélyezte azt a költséget, melybe az ünnepélyeknek a templomban megtarthatása végett szükséges munkálatok kerültek, ki a templom éjszakai oldalán a Gara Miklós nádor által épített kápolnának helyén emelt új kápolna kidisznításának befejezésére kellő költséget Vaszary Kolos bíboros-primás, Császka kalocsai érsek és báró Hornig veszprémi püspök ajánlották föl.

Haynald érseket kivéve, ki a déli mellék-hajó nagy ablakai egyikének költséget vállalta el, valóban nem lehet mondani, hogy az akkori főpapság illő érdeklődést tanusított volna az ország koronázási templomának helyreállítása iránt, melyhez a főváros mint kegyür (két nagy

A SZENT JOBB EREKLYETARTÓJA.

ablak költségét nem is említve) 310,000 forint járult. A miniszter azonban illendőnek tartotta, hogy azok a püspökök, kik a restaurálás idejében a koronás király kegyelméből a püspöki székekben ültek, mégis meg legyenek örökítve, mint donátorok a koronázási templomban. Így lettek Simor primás és az azon időben püspöki székekben ülő főpapok a szentélyben levő és mintegy 200—300 frtba kerülő ablakoknak donátoraivá.

De bár a templomot valószínűleg Szent István alapította s bár Buda visszafoglalása után Szent István nevére szenteltetett fel, mégis a magyar koronázási templomban az ország és királyaink templomában nem volt még helye az első magyar szent királynak.

Hogy tehát legalább a neve ne hiányozzék ez egyházból, a Gara-kápolna régi helyén, a templom éjszaki részén újraépített kápolna a Szent Jobbról nyert nevet s méltó kidisznításáról a nevezett főpapok gondoskodtak.

Az oltár, melynek költségeit Vaszary Kolos hercegprimás vállalta el, Schulek Frigyes terve szerint az eredeti kápolna korának megfelelő gót stílusban bátorokai kőből akként készült, hogy az oltárban a magyar Szentek ereklyéi is helyt találhassanak.

A falfestmények, melyek Császka kalocsai érsek bőkezűségéből készültek, Szent István életéből az ő Szent Jobbjának működésére vonatkozó kettős képkört tüntetnek elő Székely Bertalan festőművész tervei szerint. Az ajtó fölött levő képesport a következő részekből áll: Szent István hirdeti a keresztény vallást. Imre fiát tanítja. Alamizsnát oszt. Országát Nagy Asszonyunk védelmébe ajánlja. Az éjszakai falon levő

kettős sorban a következő képek vannak: István legyőzi a pogányságot. Sirja fölött angyalok énekelnek. Sirjánál csodák történnek. A Szent Jobbnak a sírból fölvétele.

A falfestmények méltóan sorakoznak Székely Bertalan festőművészünk korábbi műveivel. A főpapokat ábrázoló alakok közül három püspök arca a három donátor-főpap vonásait látszik emlékeztetnie hozni.

A festett üvegablakokat báró Hornig Károly, veszprémi püspök ajánlotta fel, ki már korábban a templom legnagyobb harangját is készítette.

A hat kettős ablakban levő üvegfestmények Székely Bertalan tanár katonjai szerint 12 magyar szentet ábrázolnak. Ezek a következők: 1. Szent Kapisztrán János, boldog Csáky Mór. 2. Szent Oszéb, Szent Kinga. 3. Boldog Salamon (király), Szent Mór. 4. Szent Erzsébet, Szent László. 5. Szent Adalbert, Szent Imre. 6. Szent Gellért és Szent Margit.

A donátorok emlékét az oltáron a primás, a falfestmények alatt a kalocsai érsek, a 12 üvegfestmény alatt a veszprémi püspök ezimere, míg a kápolnának az eredeti ünnepélyek alkalmából történt disznítását a kápolna déli falán levő gót ablakkeretbe alkalmazott következő felirás örökíti meg:

«Isten dicsősége és a Szent Jobb tiszteletére. Az ország ezer éves fennállásának ünnepélyére törvényhozással kitűzött évben felszentelt koronázási templomnak régi helyén újra épített kápolnájában az oltárt Vaszary Kolos bíboros hercegprimás, a falfestményeket Császka György kalocsai érsek, a festett ablakokat báró Hornig Károly veszprémi püspök ajánlották föl 1896-ban.»

Most ismét az első szent király ünnepét üli a magyar kath. egyház és a magyar nemzet. Szent Jobbját a magyar püspöki kar által 1862-ben készített ereklyetartóban ünnepélyes körmenettel átviszik a koronázási templomba és onnan vissza a várpalota Zsigmond kápolnájába. Ez ünnep szolgált alkalmul arra, hogy Szent Istvánra, az ő Szent Jobbjára, a koronázási templomra vonatkozólag némely emlékeket felidézünk és a Szent Jobbot, ennek ereklyetartóját, Szent Istvánnak Raguzában a Domokos-szerzeteseknél ma is őrzött állkapcsát, az 1860. évi körmenet egyik jelenetét, a Szent Jobb kápolna belső kidisznítását rajzokban is bemutassuk.

Forster Gyula.

BOHÉME-VILÁG.

Történelmi humoreszk.

I.

Csunya szél fú odakünn, szólalt meg nagy krumplizás után a «delik» (ez a társaság bejegyzetlen ezege) pohos vezére, minek utána keresztény-türellemmel végig hallgatta társai-

Erre a kérdésre végig simítja fejét a társaság kobzosa, a nagyhirű Löwy és ekképen szaval: Nagy böles mégis a sors, hogy ott lent a sírban, A testtel együtt a szellem is halva van. Mert ha álmodna és eszmélné a lélek, Mi szörnyű volna az! leírni is félek

Mi borzasztó volna, ha én onnat látnám, Mi történik minden itt fent a föld hátán? Boldogtalan volnék tőrni azt a helyet... Ha tudnám, hogy Krén ír rólam requiemet.

(E verssor szavallása közben Krén a «hivatalos vak», — mert éjszaka rontja a lovasított czimbalmot — ijedtében kilopja a kobzos zsebéből a krumplit.)

Királyok bukása ott nem érdekelné, Az sem, hogy mit talált fel emberi elme. De rémes vón' virága tavasznak énnekem, Ha tudnám, hogy fent másnak virít a szerelem.

A néma csöndet zajgás váltá fel, mikor a költő szerelemről kezdett szavalni, alig is hallgatták a többi, a nagy lármából csak Kossuth Lajos és Pikler Viktor, Kazinczy és Váczy János, Julius Caesar és egy bús kucséber, Szent József és Mellik szavakat érthette ki jó füllel a spiri-

De hát nem ez az árva megjegyzés «adta ki a falcsot», a hogy udvari körökben mondani szokás. Mert az a társaság, a mely fennen kezdi, úgy jár, mint Szirmay uram lova. Miképen járt e derék állat, azt csak a nagy-barátosi uradalom czimének és jellegének a hités örököse tudná megmondani, mert eme derék ló virágkorában ő buzgólkodott körülötte. A magyar ész csak akkor nyílik meg, mikor a füst már átjárta a t. cz. fejet; ebben a sonkához hasonlít, a páczot megadja hozzá a löre, föl meg a politika szeli. Nagy bieska legyen az a politika, mely itt felajzza «a lant idegeit». Addig még nagy hallgatást köll végigszenvedni az olvasónak.

— Testvér, mit cselekednél te, ha néked annyi eszed volna, mint a mennyi nincs? — kérdé nagy tapintattal az asztalra könyöklő vezér, nászától, Pácsertől.

— Duplán fizetném ezt a vacsorát.

Nevetés, azután ismét nagy csöndesség követte ezt a kérődő elmésséget. Még a kegyetlenül füstölő lámpás illata sem zavarta meg az isten képére alkotta magyarságot. Künn zuhogott az eső, élesen hangzott a kocsi ro-

SZENT-ISTVÁN-NAPI KÖRMELET 1860-BAN.

Egykorú körsz után.

nak pogány szitkozódását, melylyel a vacsorát illették. Egyik kicsinyelte a földi almát, pedig a keresztelőjén csak a tisztelendő úrnak raktak természetben két darabot a tányérjára, azt is a keresztapja lopta. A másik a vacsora változatossága miatt zsémbelt, pedig néhai Paskevics tábornagy ő excellenciája tarokkján szokta kinyerni nagyreményű sarjadékainak fehérnemű szükségletét. Volt olyan is, a ki hallgatott, s élvén az alkalommal egyszerre öt darab lisztes krumplival kövérítette a zúzóját, nyomtatékul pedig betemette a héját is. A lúdtalpú piktor elmélázva nézte a befőtött falat, azt hitte volna az ember, hogy mélyen gondolkozik, pedig hát nem volt mivel. Sisi úr, a «házi kisasszony» Puerto-Rico roszul égő csutakját tologatta hosszúszerű szipkájába, mely akkora hápogást vitt végbe, hogy a vezér mellett ülő senior, kit valamennyi a jelenkor legderekebb süketének vall, a vezér meteorológiai megjegyzésére azt felelte, hogy

— Az ám testvér, ide benn is fűj.

Erre oszi' megeregd a beszéd sora a szélről, esőről, az emberi létről, Cizek úr szemtelenségéről, ki öt tarokkal mindig ultimózik, szóba került tekintettel a «fekete ökor» kitokajult vinokójára az a kérdés is, hogy vajjon gondolkozik-e az ember — föltéve, hogy meghalt — a sírban is?

tistább érzésű honfi. Mindegy, öle kapták, kosszorú nyomtak a fejébe s mert vacsoráját a bús zeneszerző már elemészté, külön «felvágottal» tisztelték meg. Mert Löwy, a költő, a vegyes föl-szeltet imádtá, legszebb versei a «knakk»-nak nevezett húszfilléres kolbász után buzogtak föl epedő kebléből.

Mialatt a költő kipihente a rimelés okozta fáradalmát, melyet Horác a «házépítés» módzatairól irt XLII. ódájában «sudar rhythmicus»-nak nevez, a deliség nagyja leheveredett, oda épen, a hol hely jutott. Az apróság, szerénytelenül, mint mindig, belé szölogatott az öregebbek hallgatásába. Mert hiszen vacsora után legokosabb beszéd a hallgatás, mondá nagy vontatva nt. Király Hosesás uram, ki ő felsége ev. ref. huszárainak hirdeté az ígét.

— Kivált az ilyen vacsora után, — dörmögte rá Középlápai Ethelred levitézlett hadi-hazánkfia, kit Nagy-Kikindán is úgy ismertek, hogy olyan hazugságot nem lehet neki mondani, a mit ő el nem hinne. Nagy komája vala ő ama hirneves rumai jegyzőnek, Szemérmes Jóczónak, a ki ötven év óta játszik ferbelát, hetenként hétszer, s eddig még minden vizit megadott. De nemesak azért, hogy globusunk legjobbjával tartott barátságot, hanem harsány szaváért is igen értelmes embernek dicsérték ő Pácsertől, a feljúlmondott «nagy süketől».

gása. A költő édesen aludt, a «házi kisasszony», a pipával vakarta meg a fejét, ez volt az egyetlen akció ebben a költségkímélés szempontjából regényesen félhomályos teremben. A «vak» hiába próbálkozott meg Szabó Anna, eredeti néven Schneider Fáni nótájával, leintették s egy szivarvéggel engesztelték ki a hiúságán esett sértést.

Egyszerre csöngetés hallatszik. Úgy tíz perc múlva, minek utána alaposan megromlott a vilamos csöngő, végre beeresztenek egy távirókengyelfutót a ki a vén delinek átad egy írást. A senior kiváncsian pislog az írás felé s kedveskedve kérdi:

— No, jó hírt kaptál, agg majom?

— Jót, szívem kedvencez hízója.

— Hohoho, — kiáltja Beregi Rafael, az imádkozó németek kálmínista festője, a ki öt filléért adja a szót.

— Hát bizony, testvérek, ezentúl pattogós bort iszunk, kiki dupla porozió krumplit kap ingyen s nem járunk többé lóvasuton, hanem saját külön omnibuszon. Ez már beszéd, hangzott mindenfelől, csak a katona rázta hitetlenül a fejét, ez egyszer cserben hagyta az elve, tamászkodott.

A pattogós bor nem ingerelte a t. társaságot, mióta Littke úr pezsgős palackjából ezetét ittak, az omnibuszra sem vágytak, mert szerették a tormás virslibe töltött lóhust s pazarlásnak

tartották a lóval történő továbbítást, de a dupla krumpli erősen «döfte». Erre a szóra vége-hossza nem akadt a sok kérdésnek, az állatvilág legkedvesebb négylábújához hasonlított zsaroló gazdájokat, csak hogy beszéljen. Végre is két britannika szívárnak, «nagy» becsület-szóval s kettős nagy esküvel való megfogadása után a vén deli megszólalt, kikötven, hogy a ki ezt a dolgot meg nem szivleli, avagy kételkedik a távirat való igazságában, tiz koronát tartozik letenni az «első magyar hülyék» alapjára.

II.

Nagy esőndben aztán imígy kezdé szólani a gazda:

Magyarország nagy diadalt aratott. Egy 407 éves követelését sikerült végre is megnyernie, a mi annyit jelent az országra nézve, mint a mikor valaki megüti a főnyereményt.

— Mit éri az, — kiáltá közbe Sarmata Szvato-pluk, — ha nem én lutrit megnyertem.

biztosokat rendelt s Olmützen egy hétfői napon 1478 december 7-én megkötötte a békét Ulászló királylyal.

Ennek a békének az a veleje, hogy mind a két fél cseh királynak czimezeti magát, csak hogy Ulászló: Csehország, Mátýásé meg Morvaország, Szilézia, a két Luzsicza (Alsó és Felső Lausitz) s ennek 1369 óta a cseh koronához tartozó hat városa: Lauben, Kamenz, Lobau, Zittau, Bautzen és Görlitz.

A legfontosabb dolgot latinul kéne elmondanom, de minthogy azon a nyelven csak Sisi tud, s az is elfelejtette, inkább csak magyarul idézem: «Elhatározták a béke fentartására s a két ország barátságára való tekintettel s nehogy a különféle utódoknak miatta bajok s újabb viszálykodások keletkezzenek, hogy ha Mátýás király halála után Ulászló király, avagy utódi, vagy Csehország az említett Morvaországot, a két Sziléziát, Luzsicát és hat városát visszavenni s Csehország egyetemével egyesíteni óhajtaná,

tése iránt egy évvel előbb felmondó követséget küld Budára vagy Fejérvárra. A pénzügyi tárgyalás, a somma visszafizetése dolgában Brünnben lesz, s megegyezések után a pénzt a Szakolca és Strasznicz közti határmezőn a két ország bizottsága jelenlétében fogják majd lefizetni. Még a bánatpénzt is kialakították, ha a csehek a felmondás után egy évvel nem fizetik meg a sommát, már csak 500,000 arany forintért kapják, ha a magyarok nem állnak szavoknak, akkor 100,000 forintot leütnek a kiváltási sommából. Míg a csehek nem fizetnek, addig Mátýás utódi az urak Morvában; megirták azonban azt is, hogyha Mátýás túléli Ulászlót s a csehek szabad akaratokból megteszik királyoknak, akkor a csehek ingyen kapják Morvát. Ezt az egyességet — minek utána a két király személyesen találkozott Olmützen — úgy a magyar, mint a cseh rendek hitetlenesen elfogadták s így az nemzetközi egyezményné lett, melyért a két nemzet jót állott.

SZENT ISTVÁN HIRDETI A KERESZTÉNY VALLÁST.

Szekely Bertalan falfestménye a budavári Mátýás-templom Szent-István-kápolnájában.

— Kuss! — hangzék mindenfelől gyöngéd csittásképen, — folytasd, öreg.

Hát bizony úgy esett meg a dolog, hogy sikerült az alamóczi, vagyis olmtüzi békekötésnek érvényt szerezni, s nem sokára más szél fú majd Prágában.

— Alamóczi szél? — kérdé a lúdtalpú piktor. De az öreg nem zavarta e caseo-meteorológiai közbeszólás s folytató.

A magyar fiánczoknak van ám eszök. Láták, hogy a czocizista mozgalom hova-tovább terjed, a népek nem akarnak adót fizetni, nagy a nyomor, a katona pénzbe kerül, termés alig van, hát gondoskodni kell valamelyes körül, melyből vizet lehessen facsarni. S ezt a követ meg is találták.

Tudjátok meg, hogy I. Mátýás királyunk néhai boldogtalan emlékü Jagello Ulászlóval nagy háborút folytatott Csehország birtokáért.

— Tudjuk, tudjuk, — hangzott mindenfelől, — csak röviden, két bukott ultimo van a «szidóban».

No jó, látom, hogy érdekel benneteket. Mátýás király, hogy végét vesse a sok vérpazarlásnak,

tehesse azt szabadon, s az azon időbeli magyar király vagy Magyarország ne akadályozhassa benne, módja s föltétele legegőbb az lévén, hogy amikor Mátýás király halála után Ulászló király vagy utódi nevezett földet s tartományokat Csehország részére vissza akarják venni s azzal egyesíteni mindenek előtt az azon időbeli magyar királynak, vagy Magyarországnak 400,000 aranyat, illetőleg jó magyar forintot tartoznak ebbeli jogainak átengedéseért fizetni.

— Hát aztán igaz-e ez? kérdé a bús Lehel atya, ama repedt kürtöt fúvó hősnek közvetett maradéka.

Hogyne volna igaz, tizenkét becsületes ember pecsétével ellátott kutyabőrön van ez megírva, s hogy el is higyétek, ime itt az eredetienek a másolata. (A tulsó lapon közöljük.)

No de nincs még vége. Ulászló király még arra is kötelezte magát, hogy a mi költsége lesz és volt Mátýás királynak a különféle jószágok kiváltásával ott Morvában, azt a 400,000 arany forintot felül megfizeti. Kötelezettséget vállalt Ulászló a részben is, hogy a pénz lefizet-

Szegény Mátýás — «Corvin Mátýás», üvölté közbe Ethelred — 1490-ben halt meg s az a historiai szomorú tréfa esett meg az országon, hogy a «pupák» cseh király lett magyar királylyá, s így olyan eset állott elő, melyre akkor, mikor az olmtüzi békét kötötték, egyik fél sem gondolt. Ámde gondoltak erre azok, a kik Ulászlót megválasztották. Igaz ugyan, hogy Ulászló megmaradt cseh királynak, de a két ország udvara, pénztára, katonája külön maradt, csak a koronáikat viselte egy fő. S mikor aztán megválasztották magyar királynak, koronázási hitlevelében az 5. §-ban kimondotta,

hogy Morvát, Sziléziát, Luzsicát és a hat várost illetőleg teljesen érvényességében fentartja az olmtüzi béke határozatait, s ha ez országokat a kikötött sommáért visszaveszik, a pénzt a korona-örök kezeihez szolgáltatja, s azt az országtanács akarata és tanácsa szerint az ország védelmére fogja fordítani. Ebben az értelemben törvénybe is iktatták e rendelkezést, a ki nem hiszi, nézze meg a Corpus Jurist és pedig az 1492. törvények közül a negyediket. De nemesak ekkor, hanem hat esztendővel

Quadragesimo post octiduum Regis Charlesi Rex Ladislaus vel eius successoris nomine
 Divas patris et matris ad Bohemiam regem et imperatorem Sive Bohemiam ante omnia Regi
 Hungarie imperatori vel ipsi Regi Hungarie
 Ducato seu Principatu Hungarie cum omnibus quodcumque ad illam et hoc pro fuis sui cessante

Hasonmás az 1478-iki olmtúzi békeokmányról.

később 1498-ban — 24. cikk — is kijelenték a magyarok, hogy Morva a magyar királynak tartozik hűségkötéssel ezt 1504-ben — 21. cz. — számon is kérték.

Ulászló és fia Lajos alatt egy kenyéren, de nem egy szalonnán éltünk a csehekkel, még pedig azért, mert szalonna nem volt. Megsíványodott a kettős farkú cseh orozslán nagyon, de meg a hármas halmon is csak zab termett; szóval csehül voltunk mind a ketten. Hanem azért 1518-ban — 7. cz. — még a magunkénak néztük Morvát. Azután elkövetkezett Mohácsnál a katasztrófa s megint csak egy kalap alá kerültünk velök. Egy királyt uraltunk, de azért nem volt egymáshoz egyébközünk. Minket nyomorgatott a török s e nagy bajban még azt a pazarlást is megengedték magunknak, hogy két királyunk volt: Ferdinánd és János. A cseh atyafiak azonban nem fizettek, s a mi morva jussunk úgy eltűnt, mint télen kavics a hó alatt. Egyszerűen elhallgattak. Szapolyay János király megtartotta ugyan a cseh királyi címet, de mielőtt Nagy-Váradon 1538 június 10. kiegyezett volna Ferdinánddal, február 24-én kelt iratában lemondott a cseh királyi címéről Ferdinánddal és bátyjával a császárral szemben, de nem a többiekhez intézett irataiban. Mi hasznát is vette volna a címnek, mikor Morva a Ferdinánd kezében volt. Ámde Ferdinánd király 1527-ben megesküdött, hogy az ország szabadságát, jussát, s területét fentartja, a nagyváradi békében sines szó a morva jus feladásáról, pedig közbenjárója János lundeni érsek, «rocsidi» püspök volt, bizonyosan kialakította volna ez, ha Ferdinánd úgy akarta volna.

Napnál világosabb tehát, hogy a magyar kincstárnak Csehországon, illetőleg Ausztrián 400,000 arany követelése volt.

Mindezek alapján az ügynek elintézését egy Dévényben összeült nemzeti közgyűlés biztásként. A bíróság kimondván azt az elvet, hogy itt közgyűlési követelésről van szó, az nem évülhet el soha, annyival is inkább, mert Morvát és Sziléziát eddig sem kebeleztek be Csehországba, hanem azok megmaradtak 1478. évi állapotukban, nem ugyan mint a mi birtokunk, hanem osztrák koronatarományok képében. A csehek most követelik a cseh korona integritását, vagyis ezeknek a tartományoknak velök lendő egyesítését. Mi ezt készséggel elismerjük, ha kifizetik a 400,000 magyar aranyat, illetőleg ezeknek 407 vagyis Mátyás halála, 1490 óta esedékes kamatait 3%-kal számítva kamatával együtt. A bíróság erre a felperesi követelésre kihallgatta az ellenfelet is, s a csehek kövételének voltak annak a megvallásával, hogy a mi követelésünk épen oly jogos, mint az övék. Csak az összeg megállapítása okozott némi nehézséget. Most már azon is túl estek, füljeltek hát.

— Halljuk!
 A bíróság bekérte az összes pénzügyi adatokat s ezeket fogom én nektek csoportosítva előadni, úgy a hogy Szalmarágó Olajban főzött János számszósz azokat összeállította, illetőleg szokása szerint a kútfő szabatos megemlékezésével megszerkesztette.

III.

Magyarország követelte Ausztriától, illetőleg Csehországtól 400,000 aranyank 1490-től kezdve esedékes tőkéjét annak 3% kamatos kamataival. A bíróság elnöke, Ugéze a híres francia nemzetgazda legelőbb azt a kérdést vetette föl, hogy mily sommában állapítsák meg a 400,000 aranyat. Mátyás király idejében egy aranyank a sulya 3¹⁰⁰/₁₀₀ gram volt, viszonyítva e sulyt a mai állapothoz, tudjuk, hogy egy kiló aranyból az 1892: XVII—XVIII. törvények értelmében 3280

koronát vernek ki, e szerint 1 arany egyenlő 11¹⁰⁰/₁₀₀ koronával, kerek számban 5 frt 90 krral. Azután szóba kerül az is, hogy a pénznek értéke a XV. század végén minálunk legalább kilencszerez akkora volt, mint ma. Erre azonban megszólalt a csehek képviselője, Drabnicsek Bohuslav, persze franciául:

— No jó, — felelt rá Ördög József a magyar kincstár embere, szintén franciáira fordítva a beszédét: — Tak dobre, ja chci býti slůným, zůstaňme při summě 400,000 dukátů a syce se slevemim devadesát krejcarů dukátů za pět zlatých poctán. (No jó, én is úr akarok lenni, maradjunk a 400,000 aranyánál, elengedvén a 90 krt, kerekén 5 frtjával számítva az aranyat.)

Miután az elnök, ki csak az irodalmi franciát beszélt, lefordította magának az alperes s a felperes beszédét, kimondá a határozatot, hogy e szerint 2,000,000 forint alapitőkének 407 év óta esedékes kamatos kamatait fizetendők. Csak épen a kamatlábat köllött még megállapítani. Viselli olasz bíró kérdésére az osztrák államkincstár képviselője, Ritter von Schmeekens azzal a felvilágosítással szolgált, hogy az osztrák államadósság legnagyobb része 5%-ot kamatozik, mi a 16% járálekadól levonásával 4.3%-nak felel meg. Minthogy a magyar képviselő nagylelkűen ráállott a 3%-ra, pedig tudvalevő, hogy a XVI—XVIII. századig a 10—15% szokásos volt, ebben is megegyeztek. Végre megállapíták a Magyarországnak fizetendő sommát:

335.600.000.000 frtban, vagyis
 háromszázharminczötezer hatszáz millió forintban.

E nem jelentéktelen somma hallatára nagy riadalom támadt.

— Uraim! — szólt az osztrák államkincstár képviselője, — erre a sommára csak azt jegyzem meg, hogy ennyi pénz nincs is forgalomban. A legújabb összeállítás szerint az európai bankokban van 3.135.410.000, Amerikában pedig 3.132.000.000 frtnyi pénz forgó, így írja ezt Boissevain francia statisztikus, régibb összeállítások szerint Európában 24,000 millió van forgalomban, ebből vagy 15 milliárd arany. De mindez csak egy rész, a 335,600 milliárdhoz képest, hisz az 33 trillió 5 billió és 600 millió forintot jelent. Hová gondolnak?

Nézzék meg Önök a két állam költségvetését. Ausztria költségvetése 1897-re 690,000,000 frt. Magyarorszáé 480,000,000 frt.

Ha ezeket a summákat mint egy alapitőkének 3% hozadékát fogjuk fel, akkor:
 Ausztria 23,000,000,000
 Magyarország 14,400,000,000
 a kettő összesen 37,400,000,000

frtot ér. De hol marad ez a somma, mely csak akkor állna elő, ha a két országot el lehetne adni, s akadna olyan, a ki készpénzen megvenné? Azután ebből a becsüből le kell vonnunk az államadósságot. — Mi osztrákok, sajnos, 4.324.118.599 forint 99. s kr. államadóssággal dicsekedhetünk, ebből 2.751.025.802 frt 86 kr. a régi államadósság, melynek terhéért jó formán mi viseljük.

— Megállj német, — kiáltá közbe Ördög Józsi, — ne «aufschnejdolj».

Először is Ugyetz (Ugéze kiáltá közbe) no hát Ugyek elnök úr, mi 1867-ben a XII. t.-cz. 53. §-ában kijelentettük, hogy minket az az adósság nem terhelhet, melyet beleegyezésünk nélkül kötöttek. De az 54. §-ban kijelentettük,

hogy ha «a valódi alkotmányosság hazánkban és a felség többi országaiban is mennél előbb tetteleg életbe lép», készek vagyunk, eltekintve a törvényszerűségtől, a méltányosság alapján megtenni a mit lehet s könnyíteni a terhen. Az 1867: XV. törvény alapján pedig elvállaltunk egy állandó járadékot, mely változás alá nem esik, de a mi háztartásunkat évi 30,310,935 frttal terheli, a mi pedig 4.3%-l számítva, megfelel egy 721,688,928 frt összegnek, tehát mit panaszkodtok? A mi külön adósságunk is hála ünéknek, 1895 végén 2.167,498,039 frt 14¹/₂ krt tett, s ha az Isten is úgy akarja, a hogy mi, lesz még több is. Mert ha jól számolt a német s a mi hazánk 16,000 milliót ér, még mindig csinalhatunk jó formán 14,000 millió adósságot.

— Kérem a t. feleket, ne tüzeskedjenek, — szólt közbe az elnök.

— Kérem, én nem tüzeskedem, — mondta a német, — csak fejtegetem, hogy levonván a körülbelül 7,000 millió államadósságot a két ország értékéből; marad 32,000 millió, a mit csak így szóval lehet állítani. Már most hogy fizessünk mi Magyarországnak 335,600 milliót, mikor mi alig érünk 17,000 milliót.

— Hiszen nem kívánjuk mi Ausztria vesztét, de hát hol marad a jog s az igazság? — kérde Ördög uram.

— Igaz, igaz, — szólott közbe Drabnicsek, — mert ha titeket ki fizetünk, akkor Morva a miénk.

— Az ám, szerelmes cseh testvérem, — felelé a német, — csakhogy elfelejtetd, hogy Szilézia és Luzsicza java részét a porosz vitte el már 1744-ben, azért fizessen a porosz kincstár, arról pedig tudjuk, hogy csak venni, de adni nem szokott. Azután elfelejtitek, hogy

Csehország összes adója 119.318,492 frt
 Morvái 47.889,889 *
 Sziléziái 13.447,143 *
 180.765,524 forintot

tesz, tehát ti hármán együtt 4% számítva 4519 millió 138,100 frtot értek, hát megbirnátok ti a váltáságot, ha mi sem birjuk együttesen?

— T. bíróság! — így kezdte a magyar. — Én méltánylom osztrák államtársam okait s ellenvetéseit s teszek neki egy uri ajánlatot: vagy adja át nekem Morvát és Sziléziát, vagy pedig változtassuk át az én törvényesen megítélt követelésemet 3%-os járadékadóssággá.

Erre v. Schmeekens cseh kollegájával hosszasan értekezett s kijelentette, hogy ő ugyan odaadná Morvát és Sziléziát de csak a csehekkel együtt, a németeket nem, erre pedig a csehek nem állottak rá s így elfogadja a járandósság eszméjét.

Ezen az alapon kihirdették az ítéletet, mely szerint:

Ausztria elmarasztaltatván az 1478. olmtúzi békében kikötött 400,000 aranyank 407 éven át felgyűlt kamatos kamatainak fizetésében 335,600 millió tőke 3%-os kamattal fogja majd felperes Magyarországnak évi járadék alakjában fizetni. Az évi járadék összege: 10,068 millió forint.

No, már most testvérek: 1890 óta vagyunk ebben a hazában vagy 18,000,000 lélek, (a horvátok ily körülmények közt örömet elvállalják a «közös» hazát) esik tehát egy lélekre 559 frt, a mi rendkívül tisztességes somma; kivált 10—12 tagból álló családnál. Kifizetünk minden adósságot, nem lesz hűs-, bor- és sör-adó, szóval felvirradt az új arany korszak.

Éljen, éljen! hangzott fel minden oldalról, — be aranyosan csicseregtek!

Kiki előre látta a jövőt, Sisi ezentúl csak britannikát fog színi, a két piktor nagy örömben összeülekezett s Abonyban házat épített, az agg harcos Bazinban illatszeryárat állított fel s így tovább sorban.

A társaság süketé azonban, a ki nagy figyelemmel hallgatta végig az előadást s kivált a számok nagyságában gyönyörködött, a csönd beálltával gyöngéden oldalba bökte szeretett nászáát, kérdezvén:

— Hát aztán, testvér, mikor és hogyan kezd meg Ausztria a fizetést?

— Az nincs az életben, mert teljesen Ausztria tetszésére bízták.

De már ekkor a vén pohos túl volt az ajtón, s beretesztele maga után, úgy menekült a közharag elől. Vén ganef vala a legszelidebb szó, mely az érdemes férfúit illeté.

Az eső elállt, s a társaság tönkre butítva a hallott számoktól, lassanként oszladozott. Az éj esőndében még messziről felhangzott a szobába: bár csak igazza volna a vén bolondnak.

A lámpás szegény, mely égő tanúja vala e lelkes beszélgetésnek, nagyot erőködött s birközni próbált a füsttel. Hiába, mert nem győzte peróleummal. Nagyokat lobbant, végre elhasadt. Akkor ébredezett a költő, nagyot nyújtózik s ráakad a táviratra; ezt olvasta ki belőle: «Kérlek, vagy küldj czikket, vagy küldd vissza az előleget. Üdvözöl a szerkesztő.»

Deli.

BALATON VIDÉKÉN.

Délihábos rónák, égberontó bércek
 Csudádom szépségtek', de a mit itt érzek,
 Itt, e halmos tájon, hol a bölcsőm ringott:
 Több az a szivemenek, édesebb az, mint ott,
 Kedvesebb az, mint ott.

Itt minden fűszálon, minden kis virágon
 Letűnt gyermekkorom' feljűlni látom,
 S mint a szép Balaton vadvirágos partja:
 Édes emlék lelkem' átölelve tartja,
 Átkarolva tartja . . .

Ugy el-elmerengek, ugy el-elbolyongok
 Köztetek, rajtatok: napsütötte dombok;
 S mint anyja ölében a csecsemő gyermek:
 Igazán a lelkem itt, csak itt pihen meg,
 Rajtatok pihen meg.

. . . Ledülök a fűbe, árnyas bokor mellett,
 Langy esteli szellő árvalányhaját lenget,
 Nem tudom megállni — épen úgy mint régen —
 A kalapom mellé most is csak letépelem,
 Bokrétnak tépelem.

És szerte tekintek az ismerős tájon,
 S szivem úgy megsajdul . . . oh, hogy is ne fájjon?
 — Megillet a vidék szótalán, nagy búja:
 Hova lett a hegyek szép zöld koszorúja,
 Szőlő koszorúja?

Kihaltak a lejtők, kopárak a halmok,
 Egy-egy magános fa szomorkodik rajtok . . .
 S réám bámul — futó indától bevonva —
 Egy-egy régi pince düledező romja,
 Roskadózó romja . . .

Nem így volt itt egykor, hejh, nem így volt hajdan:
 Vig dal hangozott a tetőn és az aljban . . .
 Mámoros énekre hevült itt a költő,
 Más volt itt a lég is, vigabb dalra keltő,
 Szerelemre keltő!

Nyugszik a Balaton . . . el-elborul fodra . . .
 Tán visszagondolt az elmúlt szép napokra,
 Lassú, légy zsongással török parthoz habja,
 Tán a letűnt multat kesergő, siratja,
 Talán azt siratja?

Ugy elgondolkodom . . . és szemembe köny gyűl . . .
 Siratok hejh, én is valamit lelkemből;
 A régi szép idő vissza jöhét, vissza:
 Tűnő ifjúságom, ki ad téged vissza,
 Ki ad nekem vissza?

A nap leáldozott . . . jó halkan az éjjel, —
 Imádságos csönd a tájon szerteszéligyel . . .
 Csillagi kigylóknak fenn a magas égenek
 S a tő tükörbe mosolyogva néznek,
 Kacérkodva néznek.

Leszállok a hegyről s hogy a völgybe érek:
 Kis fűmle dalol puha, pelyhes fűszéken . . .
 — Ezt az édes szép dalt mintha ismerném én,
 Mintha ismerném én!

Emlékezem . . . igen! . . . Megállok utamba',
 Kedves kis énekes, te serkentél dalra

Nótamondó kedvem' a tiédől kaptam,
 Hejh, most érzem: tőled mily messze maradtam,
 De messze maradtam.

Elhallgat a dal is . . . Haza felé tartok,
 Köszöntenek otthon nyájak, szelid arczok,
 Elkérdezik tőlem: ily soká hol jártam?
 — Mit is felelek rá? — Szerzte a határban,
 Ott voltam, ott jártam . . .

Miért vagyok oly bús? — kérdik aggón, félve,
 — Édes jó anyámnak köny szökken szemébe,
 Hol voltam, hol jártam? — ő meg sem is kérdi,
 Bánatom okát se . . . ugy is tudja, érti,
 Ugy is tudja — érzi . . .

Lampérth Géza.

A NAGY-APPONYI NÁSZ.

A Nyitrayölgy keleti oldalán éjszokról délre vonul egy jókora hegygerincez, itt-ott szőlőkkel szegélyezve, melynek csücskeit árnyas erdők borítják. Csaknem minden facsoportból egy-egy kis falu bizalmas tornya integet. Itt-ott nagyobb-szerű épületek állnak, magas jegenyékől körítve vagy egy-egy elpusztult temető bedőlő keresztjei jelzik a mulandósságot.

Itt áll az Apponyiak ősi vára, Nagy-Appony, messze mult tétveg ködébe mutatva vissza. Ma már e várom szétdőlt omladékaik közt csak itt-ott vet föl a hallgatag juhász turkáló botja egy-egy porladó szögletkövet, rajta a család czimérével, a pánczélos kar által tartott három fehér liliummal. A közelet nagy eseményei újabb történelmünk véres viharai szinte nyomtalanul subantak el a nagy-apponyi kastély fölött, míg ma újra kiemelte egy időre a feledésből azt a fényes nász, mely a magyar főrangú világ két sokat emlegetett nevét Károlyi László grófét és Apponyi Fanny grófnőét kötötte össze boldog frigyre.

Pedig hány regény, hány kaland emléke fűződik az ősi fészkekhez, hosszú századokon át. Egy sötét fészaka — 1515-öt irtak — Lőrincz napja táján, ismeretlen egyének megtámadták Apponyi Péter uram házatáját s teljesen kifosztották. Fontos iratok, drága ruházatok, ezüst edények, arany gyűrűk estek a szakmánylók birtokába, mintegy 200 arany forint készpénzen kívül. Az összes kár tizezer forintra is fölment.

Nosza jött a királyi parancs, azzal az utasítással a garam-szent-benedeki káptalanhoz, hogy a maga részéről egy rendtagot kiküldve, a királyi biztosnál egyetértőleg vegye föl a tényállást és a tanuvallomásokat. A királyi biztos Kis-Apponyi Pál, a rendtag pedig Frater Farkas volt.

Történt vala pedig, hogy Apponyi Péternek mindjárt eleinte egy Podluzsányi András nevű molnárra esett a gyanuja, arra «vert a hirs», mert a rablótámadást megelőzőleg, ugyanazon este több fegyveres embert láttak a malomnál ólalkodni. A molnárt letartóztatták s Apponyba vitték, hol kérdésre vonatván, olyan szót ejtett el, hogy kéréssek csak az elrablott tárgyakat özvegy Ludányi Anna jabloniczi Csele Jánosnál, mert annak emberei voltak, kiket a malomnál láttak, hol vizet irták.

Ennél se kellett több beskefalvi Kerek János szolgabíró uramnak. Fölkerekedett Nagy-Apponyi Istvánnal és Kis-Apponyi Györggyel, hogy lóhalálába Ludányba hajtson. Porzott az út az üldöző csapat lovainak patái alatt, a mint bekanyarodtak az özvegy portájára, hol a nagy-asszonynak meglepetésében ajkára fagyott a szó.

Valami szemfüles perzekutor azt tette volna, hogy legelőször is elálatott volna minden kijáratot, azután első feladatának ismerte volna megvasaltatni a háziakat, erősen sarkoba szorítani az összes cselédséget s ezzel aztán, miután félmáza protocollumot összeírt, üthette volna az elrabolt kincs nyomát. Még jó, ha «actus majoris potentie»-t nem kap a nyakába.

Hanem Apponyi Istvánné nem így tett s ezzel bebizonyította, hogy az asszonyok jobb vizsgálóbírája a legelső kriminalistáknál. A világon a legnagyobb arccal, mézes-mázos szavakkal hívta félre szomszédnőjét, a ki fiának is keresztanya volt, s mint a ki valami retentő kelle-

mlenséget készül valakinek szerezni, s nem tudja, hogyan édesítse meg azt, egész elérzékenyülve szólt:

— Húgomasszony! Képzeld csak, a podluzsányi molnár azt erősíti, hogy azok az átkozott zsványok a kegyelmed becsületes háza tájához hordták volna az elrabolt portékákat. Nem volna-e jó kikérdezni a cselédséget, ha tán valami úton-módon nyomára akadnánk. Mert hát tudja kegyelmed, nem szeretném, ha ártatlanul is kegyelmednek okoznánk némi-nemű kellemetlenséget.

De bezeg felpattant ám erre Anna asszony. Arca lángolt, szemei szikrákat löveltek. «Mit? hogy én . . .? Az én becsületes házam? . . . Ele-tével áll — úgymond — jót egész cselédségeért s fogadkozott gyermeke életére, hogy semmi részük ebben a dologban.

Véletlenül míg ezek történtek, azalatt az apponyi várbán is elfogtak kettőt a rablók közül. Az egyiket, Tlovarniczky Gergelyen, nyomban fel is ismerte Apponyi Miklós a cselédsége köntösét. «Hol vetted ezt?» rivallt rá fenyegető hangon. A ravasz rabló csak ötölt-hatolt; előbb azt hazudta, hogy a rubát Czukoródy Istvánnától kapta Galgóczról. De két tűz közé szorítva végre beismerte, hogy az apponyi várból rabolta sok más egyébbel együtt s a rablott tárgyakat mind Ludányba vitték, hol Anna asszony parancsára a vártoronyban rejtették el. Mindezt a másik elfogott rabló, Polgár Márton is megerősítette.

Most már hiábavaló lett volna minden tagadás. beskefalvi Kerek János Apponyi Györggyel együtt ismét kérdőre fogta a ludányi özvegyet, a ki most már fordított egyet a dolgon. Megígérte, hogy kedves keresztfia, Apponyi Péter kedvéért megteszi, hogy átkutatja a tornyot. Hanem előbb minden teremtet lélek távozzék a kastélyból.

Mikor aztán harmadszor is megjelentek a kárvalottak Ludányban, hát uramfia, ki jött elibök jajveszékelve, irtózatossá sopánkodások közt, mint maga a ludányi úrnő, Csele Jánosné asszonnyom. Hogy azok az istentelen pogányok, nézd csak nézd, csakugyan az ő fedele alá vitték a lopott kincseket. Ott vannak még most is a toronyban egytől-egyig s ártatlansága nagyob hitelűli maga vezette a hely színére a károsultakat, hol azok örömmel látták viszont elveszettnek hitt ingóságáikat.

A befogott rablók közül Polgár Mártonnak később sikerült megszöknie. Tlovarniczky azonban nem került ki a pallos-büntetését. Kivégzése előtt aztán elmondta apróra, hogyan jött össze Anna asszony többször a dorovóci Magyar Jánossal; hogyan suspitoltak titkon s hogy szakították meg beszélgetésüket az ő közeledtére. Azt is elbeszélte, hogy még a tett elkövetése estéjén is a vállalkozó szellemű nagyszonyy öcsésével, Ludányi Raffaellel a kastély egyik padján sügött-bügett. Itatta embereit s oly szavakkal biztatta őket: «Csak menjetek az apponyi várho s vigyetek el mindent, a mit elől-hátul találtok. Másokat is kaphatnék, a kikre ezt a dolgot bizzam, de csak ti rátok, dorovóciakira bizzom, mert ti vagytok nekem a legkedvesebbek.»

Igy beszélt e derék úrnő s rá is birta őket, hogy Magyar János vezetése alatt tizenketten elinduljanak éjnek idején az apponyi várho, s egy hosszú létra segítségével, melyet három nappal előbb Ludányban készítettek, megmászva a falakat, véghez vigyék a gonoszított, egy a mint azt fentebb a krónika előadásához híven elmondtunk.

Sötét idő barabár erkölcsöseire vall ez a kis történet, a mikor a meglazult társadalom rend és fegyelem nemcsak a kevés oligarchák kapzsi erőszakosságát hátorította fel a törvény megbontására és garázdálkodó túlhágására, de meg az asszonyi lelkiülettől is kiölte gyakran a szemérem és erkölcs minden nemesebb gerjedelmét. Másfelől azonban mennyi finom asszonyi gyöngédség, mily diplomáciai okosság sugárzik ki Apponyi Istvánné fellépéséből, ki észszel, armánnyal vissza tudta szerezni családjá ősi kincsét, melyet a durva martaolcok elraboltak tőle. Fényes és világító példa lehet a magyar nőnek egy ilyen typusza a késő utód előtt is, ki csak imént ünnepele a nagy-apponyi vár kápolnájának ragyogó oltára előtt boldog nászáat.

A SZENT JOBB OLTÁRA A BUDAVÁRI MÁTYÁS-TEMLOM SZENT-ISTVÁN-KÁPOLNÁJÁBAN.

ÉGHETETLEN FA.

Éjszak-Amerika déli vidékének nagy lapályain, az úgy nevezett *Manos*-okon, a száraz, vagyis a nyári évszak végén föl szokták gyűjtani a mezőségek magasra burjánzó fűvét, hogy helyet csináljanak a következő új tenyészetnek s illetőleg elősegítsék a következő évi buja legelők felsarjadását. E nagy területek növényzetét hamuvá tevő rendszeres égetések mindent megemésztettek, csupán egy fának nem tudnak ártani, mert az éghetetlen. Ez a fa a *csaparró-fa* (*Ropala obovata*), mint a lakosok spanyolosan nevezik. A csaparró nem valami nagy növésű, kiterjedt koronájú s dús lombzatú fa; mindössze 5—6 méternyi magasra nő s a törzse kifejezett korában is csak vagy 30 centiméternyi átmérőjű; ágai girbe-görbék, lefelé konyúlók s apró levelekkel rakvák; virágai olyanok, mint valami apró szögek; szinte alig vehető észre; a magvai olyanfélék, mint minálunk a pityang (gyermeklánczfa) magvai, pehelyszárnnyakkal ellátva, melyeknél fogva a szél igen könnyen fölragadja és mindenfelé széthordja őket, hogy új tenyészetnek adjanak létet különösen a nagy lapályokon, melyeken legdúsabban megterem.

A csaparró-fát a tűz hatása ellen saját szerű kérge védi, mely 12 milliméter vastagságú s egymásra rakodott kemény rétegekből áll. Érdekes példája ez a fa annak, hogy a növények mennyire képesek a rájuk nézve elviselhetetleneknek látszó életkörülményekhez is alkalmazkodni. De szintén érdekes, hogy a csaparró, mely olyan jól föl van vértve a tűz ellen, igen gyöngén tud védekezni más nagyobb fák ellenében, a melyek igen hamar elfojtják s kiölik. Csak ott tenyészik vígan, a hol maga van, vagy a hol pusztán fűtenyészet veszi körül.

EGYVELEG.

* Öngyilkosok hidjának nevezik Párisban a Buttes Chammont parkban levő hidat, honnan évenként 100—150 ember ugrik le az alatta levő sziklára. Évek óta két őr állítanak oda, hogy az öngyilkosokat meggátolják, de hiába. Többek közt két kiállított őr is leugrott innen. Londonban a Westminster hidról is évenként legalább 30 ember ugrik be a Themzebe.

* A ledrágább könyv. Az amerikaiak vágya, hogy minden téren valami szertelen nagyot alkossanak, most a könyvirás tekintetében is megvalósult. A polgárháború hivatalos története, melyet pár év múlva már befejeznek, összesen 112 kötetből fog állani, ide nem értve az óriási atlasz 178 táblával és több ezer rajzzal a leghíresebb csatákról. Az egész mű körülbelül 5 millió forintba kerül, maga a nyomás és kötés 250 000 forintba. Eddig 51 000 példány kelt el belőle.

* Legrégibb idő óta áll fenn az összes bankok közt a nápolyi, melyet 1539-ben alapítottak államköltségen. A még régibb velencei és genovai bankok már megszűntek.

* Az emberi arcz ránczai rendszeren a 40 es években mutatkoznak. A függélyes ránczok a szemek között aggodalmat és gondot jelentenek, a hajlott ránczok a homlokon az orr felett testi és szellemi fájdalmakat, a szemek mellett levő görbe ránczok az öregséget, az orron levő ránczok, valamint a pofacsonton levők az agykort jelölik, végül a szemöldök felett levő ránczok a gondot. A festők és fényképészek, ha a ránczokat eltüntetik, soha sem képesek valóban életteljes és jellemző arcz képeket készíteni.

* A narancsból évenként Olaszországból 2500, Spanyolországból 1400, Portugálból 80, Paraguayból és Floridából 60—60 millió darabot visznek ki átlag külföldre.

* Megfagyott lepkéket gyakran találnak havasi turisták a jégen. Ha nem óvatosan nyúlnak hozzájuk, összetörnek; ha ellenben fokozatosan melegebb környezetbe juttatják őket, ismét fölélednek s elrepülnek. Az éjszaki sarktól 6—700 kilométernyi távolságban még hat lepkéjárt találtak.

* Törhetlen üvegek. Amerikában újabbban üvegből készítenek szobrokat s azt állítják, hogy ezek valósággal elpusztíthatatlanok, erősebbek, mint a márvány vagy gránit szobrok; szél, eső, hideg s meleg nem árt nekik s még századok multán is jól lehet rajtuk a feliratot elolvasni.

* Az emberi testnek a hideg és meleg iránt mutató ellenálló erejére nézve mesésnek látszó adatok vannak. Chubert, a híres francia „tűzkirály”, állítólag többször volt oly helyiségben, melyet 260° Celsius fokig melegítettek. Chantray Legan híres szobrász öntő műhelyében 176° Celsiusnál több munkás járt kelt egyszerű facipőben, egy izben maga a mester is két percig volt benne, és csak fulein meg a szeméin érzett fájdalmas szúrásokat. A legnagyobb hideget Schwatka hadnagy éjszaksarki utazó érezte 1880 január 3-án; ez — 75° Celsiusnyi hideg volt; de ebben a szörnyű hidegben is volt annyi ereje, hogy embereivel egy nap alatt 20 kilométer utat tett meg.

A BUDAVÁRI MÁTYÁS-TEMLOM (JOBOLDALT) A SZENT-ISTVÁN KÁPOLNA).

Gróf Vay Péter vázlata után rajzolta Háy Gyula. A RÓMAI MAGYAR TÖRTÉNELMI INTÉZET.

A RÓMAI MAGYAR TÖRTÉNELMI INTÉZET.

A hajdani *Agger* mentén, épen a merre az *aveliani* fal a büszke praetorok tábortát keríti be, — a híres Patrizi-villa örökzöld berkeinek árnyékában, — emelkedik a magyar történelmi intézet háza.

Mert most már végre nemcsak Amerikának, a németeknek, Franciaországnak és a többi nyugati államoknak, hanem nekünk magyaroknak is van tudományos intézetünk Rómában. Ilyen történelmi társulat alapításával nálunk régebb idő óta foglalkoztak már, de a szándék a dolog fontossága mellett is csak szándék maradt. Később a Lajtán túlról intéztek kérdést kormány-köreinkhez, vajon nem volna hajlandó a kormány a római osztrák történelmi intézettel egyesülni? De ez az ajánlat nálunk még kevesebb visszhangra talált.

Mikor aztán minden igyekezet hiába valónak bizonyult s alig látszott rá mód, hogy Magyarországnak önálló történelmi intézete legyen Rómában, jeles történetirónk, *Fraknoi* Vilmos püspök lelkében fogamzott meg az a nemes gondolat, hogy saját költségén emeltet otthont az örökvárosban dolgozó tudósainknak.

Hogy az egész magyar tudományos életre, és kiváltképpen történetirodalmunkra nézve mily nagy fontosságú az, hogy Rómában, a történelmi adatok e kimeríthetetlen forrásánál állandó intézetünk van, azt senki sem ítéltette meg jobban *Fraknoi*nál, ki életének jó részét az itteni könyv-és levéltárak buvárlására fordította. Azonkívül ő, ki már mint fiatal ember gyakran megfordult a Tiberis partján, tudatában volt annak a döntő hatásnak, melyet a római tartózkodás a fogékony ifjú kedély fejlődésére gyakorol.

Itt a több ezer éves múlt emlékei között, hol a legrövidebb sétából sem térhetünk meg ismereteink gyarapodása nélkül, hol minden egyes rom vagy ledől szobor a művelődés fejlődéséről beszél, — mennyi reflexiónak, és mennyi új gondolatnak kell itt fölélednie!

A ház alapkövét az 1892-ik év tavaszán tették le; és végre a közbejött építési akadályok s egyéb nehézségek leküzdése után az intézet 1895 őszi ünnepélyesen költözhetett új hajlékába. Az épület külseje korai toskánai izlésben van tartva; egy emeletes, sötét terméskőből épült ház, melynek szépsége főleg az arányok összhangzatában rejlik. Összes diszítései: a karesz oszlopos ablakok faragványai és a széles, festett eresz.

A belső beosztás szintén kényelmes. A magas földszintet a püspök magánlakása foglalja el. Középen tágas atrium van, honnét szemközt a bejárattal nyílik a fogadóterem, jobbra az ebédlő, balra pedig dolgozószoba. A butorzat szigorú *cinquecento* izlésben, nagyjában *Shikédanz* rajzai után készült hazai gyártmány. A Kárpátok, az Anjouk liliomaival telehintett vörös kelmé-

ből valók, ilyen színű a fal is, míg a mennyezetet finoman faragott faburkolat fedi. A falak mellett pár régies jellegű, bronzszegekkel kivert karosszék, néhány masszív asztal képezi a szoba berendezését, továbbá két olajfestmény, egyik Szent István arcsképe, teljesen byzanti felfogással festve, a másik s ugyancsak egy *praeraphaelista* izlésben kidolgozott Szűz Mária, Magyarország védasszonya.

De épen ez a keresetlen egyszerűség adja meg az érdekes berendezésnek a sajátos jellegét.

A szomszédos ebédlő lehetőleg világos, hamvasszürke színekben van tartva, melyet az ablak előtti sudár, százados cedrusrusok árnyékolnak be.

A dolgozószoba olajzöld. Itt ugyancsak nehéz az egyes butorok színét vagy alakját megkülönböztetni, úgy elborít minden asztalt, széket és állványt a sok kézirat, jegyzet és könyv.

A földszint nyugati sarkában van a kápolna. Diszítése hasonlóképen XVI-dik századbeli modorra vall. A falakat, mint a Sixtini kápolnában, himzések utanzó, lilomos fresko takarja, középen az ország czimerével. A padlózat olasz mozaik munka, a világosság pedig Szent István és Szent László királyaink daliás alakjait ábrázoló, szépen festett ablaküvegeken át szűrődik be.

Az intézet tagjainak lakása az első emeleten van. Ott van a tágas könyvtár is, a melynek karesz oszlopos, loggia-szerű ablakaiból Róma vidékére egyik legszebb kilátás nyílik.

Az előtérben a város középkori tornyos, bástyás falai, — itt-ott egy-egy pápa czimerpauszával tarkázva és megkoronázva a szaggatott csipkés lőrészekkel, — tüntetnek élénk festői környezetet. A fal tövében lombos kertek és néhány régi villa fekszik. Azontúl pedig a *Campagna* sivatagszerű kihaltságában terül el messze-messze távolban egész addig, a hol Tivoli fehér házai pettyezik a *Sabin* hegyek vióla lejtőit, vagy még messzebb, egészen meddig a szem lát, hogy a tekintet a *Monte-Circeo* lábánál belevesz és elmerül a tenger csillogó tükreibe.

Gróf Vay Péter.

Az intézetben 1895/6 ki évfolyamban a házi urat bele számítva, négyen voltak: *Villányi* bakonybéli apát, ki a Vatikán levéltáraiban folytatott sikeres kutatásokat Pannonhalmán történetéhez; dr. *Hodinka* Antal a bécsi cs. és kir. hitbizományi levéltár tisztviselője, a keleti egyház történetét s a pápai levéltár berendezését tanulmányozta. Ott lakott *Fraknoi* püspök benső barátja, történetirónk igaz tisztelője, a fentebbi sorok írója, gróf *Vay Péter*. Valóságos kis magyar kolónia alakult Róma közepén: és ha vasárnaponként a Rómában élő magyar művészek és írók közül *Szoldatics*, *Kacziány*, *Aramyossy*, *Endrei*, *Vetro* festők, *Szeletti* szobrász, továbbá *Fényes*, *Vary*, s aztán a Szent Péter templomának magyar gyóntatója, dr. *Czich* Gilbert s itten tanuló klerikusaink fölkeresték *Fraknoi* püspököt, való-

Fényes útán.

A RÓMAI MAGYAR TÖRTÉNELMI INTÉZET A KERT FELŐL NÉZVE.

sággal otthon érezték magokat. 1896/7-ben *Kollányi* Ferenc lakik ott, őt megelőzőleg *Érdújhelgyi* Menyhért volt az intézet tagja, továbbá ott tartózkodott *Tury* Gyula, ki Szent Gellért képét festi.

A MARGITSZIGET VESZEDELME.

Midőn e sorokat írom, olyanféle érzés behatása alatt állok, mint a kinek kedves halottja fekszik a ravatalon. Ilyen kedves halottam nekem ez idő szerint a Margitsziget. A pár nappal ezelőtt még viruló szépségre ma már szürke hullámszemfedő borúl.

Ilyen féktelennek én még nem ismertem a Dunát. Apróbb rakoncátlanságainak, — mint oly régi híve a szigetnek, a ki most töltöttem ott férjemmel együtt a tizennegyedik nyarat, — már többször voltam tanuja, mert, fájdalom, alig van esztendő, hogy legalább egyszer, de néha többször is, rá ne törne a Duna a Margitszigetre.

Ott voltam az 1892-iki árvíz alkalmával is. Ekkor neveztek el „Zöld Velencze”-nek. Ugy csónakáztunk a bársonyos gyepszőnyeg felett, zöld fák alatt s diszes épületek közt, akár csak a velencei lagunákon. Három napot töltöttem akkor az előtött szigeten, megbámulni azt a sajátos természeti tüneményt, midőn a rózsák és egyéb sugárnövésű virágoknak csak illatos fejei kandikáltak ki a hullámokból, míg a pompás terebélyes fák sudarainak egy része szintén víz alatt volt. Ugy nézett ki a sziget a verőfényes szeptemberi világításban s a felhőtlen éggel vetekedő kék színű vízárban tükröződő szines virágok és buja zöld lombokkal, mint valami bűvös mesevilág.

Nem úgy van most! Azt mondják, a jelenlegi megközelíti az 1838-iki emlékezetes árvizet a Margitszigeten, melynek magas vizállását a főhercegi kastély falába alkalmazott kölap jelöli a belevésést nyíllal.

Mindent elborított most ez a szennyes-szürke vízár, a mi szepet, kecseset a finom izlésű műkerteteket alkotott.

Igazán siralmas látvány volt, mint nyeli el a féktelen elem, mint valami éhes szörnyeteg, sorra, a szebbnél szebb virágoságokat s a híres rózsatelepet!

Pedig nem volt itt hiány se jóakarotban, se munkaerőben, s a sziget tulajdonosa, József főherceg, táviratilag utasította a felügyelőséget, hogy semmi áldozatot sem kíméljen a sziget és a vendégek érdekében.

A felügyelőség dícséretére legyen mondva: hogy az a legnagyobb buzgóságot fejtette ki. Hohlfeld inspektor, mintha csak megokszorosította volna magát, mindenütt látható volt, a hol veszély fenyegetett. Hofhauser könyvvezető s Ledermayer ellenőrt is csak elismerés illetheti.

De mindazok közt, a kik leginkább szívükön hordják a Margitsziget sorsát, senkit sem süjtött érzékenyebben ez a veszedelem, mint a

Dr. báró Gimesch Gusztáv amateur-főlvétele után.

A DUNA ÁRADÁSA BUDAPESTNÉL. — Az árvíz a Margit-szigeti fürdő-épület előtt.

botanikus világban is szép hírnévként örvendő főként, Magyar Györgyöt, a ki harmincz éve gondozza, fejleszt a szigetnek az ő kezei alatt európai hírnévre emelkedett növényzetét. Mint gyermekeiért remegő jó atya szorgoskodott a növényzet megmentése körül s valóságos kétségbeesés hagyta abba a harczt, midőn az már hiábavalónak bizonyult.

Jellemző volt egy jelenet, melynek történetesen föltűntje voltam.

— Az istenért! mit csinálnak, jó emberek? Hát van maguknak lelkük, így bánni ezekkel a gyönyörű növényekkel? — szolt oda egy izben elkecserecsében majdnem siránkozó hangon, midőn a mentési munkálatok végett a szigetre rendelt utász-katonák egy csapatja nagy buzgósággal látott neki a pompás borostyán-szőnyeg s annak szomszédságában álló ritka példányú tulipánfák gyökeréről felásni a földet a védgátakhoz. — Így bár inkább ide se jöttek volna! hanem öntötte volna el az árvíz a szigetet, mint eddig; mert hiszen így kettős a kárunk!

Igaz volt. Az árvíz, meg a katonák ásó-csákány rombolása sok volt egyszerre a szegény szigetnek. Mert a derék hadiak, a kik különben fáradságot nem kimélve, arcuk verejtékével dolgoztak éjjel-nappal, bizony igen össze turták-furták a szépséges szigetet a védgátak s árkok kedvéért.

Két nap s két éjjel visszhangzott a szép Margitsziget az utászok vas szerszámainak csatogásától; két éjjel át világította meg lobogó fáklyáik vörös fénye az izgalmas éji képet. Mintha nem is a rózsák és fülemilék édes otthonában lettünk volna többé, hanem valami ostromállapotban levő erőd környékén! Mindenfelé mély árkok és magas sáncok; gyorsan dolgozó legénység s tisztí vezényszó; késő este pedig apróbb szakaszonként a pázsitra, vagy a csupasz földre — a hogy jött! — telepedett katonák, a földbe szúrt fáklya világánál fogyasztva a magukkal vitt apró pléh bográcsokból, a margitszigeti felső vendéglős, Rheinprecht konyhájának paprikás gulyáshusát.

Borzalmasan érdekes jelenet volt még az is, midőn a rohamosan növekedő ár, a főt platán-csoportjánál zúgva áttörve a gátat, irtózatosságszerűen hűpölygött zavaros árrát a fürdőépület előtt elterülő remek pázsitzőnyegen, fel, a sziget felső vége felé. A védgátak körül szorgoskodó katonák a menekülésre intő tisztí vezényszóra egyszerre mind futásnak eredtek; de bármily gyors lábúak voltak is, a bős elem még gyorsabbnak bizonyult, mert utólré a menekülőket, a kik aztán deréki a vízben gázolva jutottak el a fürdőház előtti magaslatra s lépcsőfokokra, a hol már a fürdő vendégeinek, külső látogatóinak és személyzetének jókora csapatja talált menedéket.

Ennek kellemes ellentétéért Piros Józsi bandája mintha még nagyobb jókedvvel húzta volna a ropogós, friss magyar nótákat, a zenekar emelvényét körülzónáló árvíz közepette.

Hiszzen csak vigasztalni kellett a felső vendéglős verandájára csónakon, söt természetes vasladikon iparkodó étkész közönséget! (A kik közt én is ott voltam férjemmel együtt.)

A vizsgálatalkalmából nem hagyhatom említés nélkül, hogy ebből a szerepből bőven kijutott dr. Bauer Antal főhercegi udvari orvosnak, ki egyszermind a Margitsziget jeles főorvosna is, a kinek ugyancsak meggyült a baja a megrémült hölgyepáziensek idegeskedésével. De volt neki ennél súlyosabb föladata is, mert pár ágyban fekvő betegét úgy a felső, mint az alsó szigeten — foglyul ejtette az ár. Ezek aztán igazán rászorultak a mediczinak mellett a törhetetlen humoru orvos szeretetreméltó biztatására, hogy hiszen nem történhetik ott baj, a hol három század katonaság őrzi az embert!

Emberéletben, hála az Égnek! nem esett kár; de sajnos, a nagy erődítési munkálatok csak arra szolgáltak, hogy — mint a főkéntes megjegyezte — komplikálják a helyzetet. Mert a magas védgátakon átsapott a szennyes vízár, egy-két napra megakadt köztük, még mooskosabbá válva a sáncokról levált sártól.

Midőn e sorokat írom — aug. 8-án, — a víz-állás elérte tetőpontját. Az embermagasságú vas lámparudaknak csak az üvege látszik ki a vízből; a fürdőházat környező magas töltés, a vendéglős verandája, sőt még a kis-szálló földszinti szobái is mélyen víz alatt állanak. Aug. 10-én mi is az előszobába hajtott ladikon juthattunk el a hajókikötőig. Később meg kellett szüntetni a szigetre a gőzhajó közlekedést is, mert többé nem tudnak kikötni. Az öles magasságra főleg emelt hajóhidat a kikötővel együtt elnyelte az ár!

De ha a Margitsziget ez idő alatt nem volt is egyéb szürke hullámszemfedő alatt szunyogó halottnál: biztosra vehető, hogy ez a halál nem végreles s hogy néhány nap alatt új életre kel s újra felölti ékes virághimes köntösét mindnyájunk, a magyar székesfőváros, valamint az egész ország nagy örömére; mert csak az tudja, a ki, mint én is, már többször látta, mily gyorsasággal távolított el ott a víz-áradások nyomait, mintegy varázslásra helyrehozva a kárt s a Margitsziget előbbi bájos képét.

Ábrányiné Katona Klementina.

A NYERGESI HONVÉDEMLÉK LELEPLEZÉSE.

A segesvári ünnepélyt egy hét múlva követte egy másik, mely ennek ha fényben nem is, de a lelkesedést illetőleg méltó társa volt. Azok, kik 1849 július 31-én és augusztus 1-én estek el a Nyergesen, ma már nem jeltelen sirban pihennek, mert a kegyelet emlékkövet emelt hamaik fölé.

Bem moldvai hadjárata után Ojtoznál maradt vissza Tuzson János őrnagy; de a nagyobb erőtl

szorítva, hátrálni kényszerült. Kézdi-Vásárhelyen, majd a Kászon rétjén át folytonos csatározás közt minden pihenés nélkül ért fel július 31-én a Nyergesre, mely hegy Csik-Kozmák község határában emelkedik meglehetősen hosszú gerinczével uralkodik azon völgy felett, mely a régi Kászonokból Csikba vezet.

Tuzson maroknyi hadával, a 86-ik honvéd zászlóaljjal, mely mindössze 800 honvédből, 40 huszárból és 6 ágyúból állott, azonnal állást foglalt s délutáni 5 órától kezdve egészen késő éjszakaiáig tartóztatta a Clam-Gallas vezérlete alatt előnyomuló orosz-osztrák hadat. Kora hajnalban újult erővel tört ki a harc; de a tízezeren felüli ellenség nem tudta bevenni ezt a székely hegyesoroszt. Déléltől 10 óra tájban értesült Tuzson, hogy nemcsak segítséget nem kap, mit eddig remélt, hanem az osztrák lovas-ság Csik-Lázárfalva felől bekerítéssel fenyegeti s visszavonulását lehetővé teszi. Erre megszüntette a harczt s megmaradt seregével és ágyúival Tusnád irányában visszavonult. Innen a Mitácson át Erdővidéknek tartott, hol azután kevés számú serege szétszórt. Honvédei nagy része a Nyergesen és az e hegytől Csik-Tusnádig elterülő u. n. Szénásmezőn pusztult el. Ma is mutogatják a Tusnád-fürdőre vezető országút közelében egy honvédfőhadnagy sírját, a ki őt kozákat vágott le, míg végre a nagyobb erőnek áldozatul esett.

Tuzson hősi küzdelme élénk emlékezetében maradt a csikiaknak, s míg a honvalók halogatták az emlék létrehozását, addig a Bukarestben élő csik-közmásiak Abraham István, Boga Tamás és Kelemen György lelkes vezése mellett mintegy 300 frtot gyűjtöttek össze, melyből csinos emléket készítették. Ennek leleplezése augusztus 8-án történt, mintegy 5000 főre menő közönség jelenlétében. Nevezetessé tette az ünnepélyt az, hogy az ünnepélyen a Sepsz-Szent-Györgyön most is élő Tuzson János nyug. honvéd alezredes is megjelent, s vele voltak Benedek István nyugalmazott honvédmegny, Koós Ferenc nyug. tanfelügyelő, volt honvédtiszt; ott volt Csikmegye tisztí kara is, Mikó Bálint főispán vezetés alatt. Benedek István 48-as honvédhadnagy buzgó utánjárása mellett elhozták Gyergő-Alfaluból a 84. honvéd-zászlóalj zászlaját is, melyet annak idején hősiessé kártással mentett meg a most is élő Gál Lajos, volt honvédtiszt. Ez a rúdjáról letépté zászlót teste körül csavarva több évig hordozta fogsága alatt, majd megszabadulása után csak úgy tudta kikerülni a szemfüles császári rendőrség figyelmét, hogy a lobogó szövetét összehajtogatta a rajta levő Szűz Mária-kép mögé s így ezt a képet ramába tette, mint valamí szent képet. Senki sem sejtette a Szűz Mária-kép alatt lappangó honvéd zászlót. E nehéz fehér selyemből készült zászló, melynek himzesei Kossuth feleségétől való, megérdemelné, hogy a gyergő-alfalvi templomból igazi helyére, a magyar nemzeti múzeumba jusson.

Az ünnepély tábori misével kezdődött, mely után Benedek István, volt 48-as honvédhadnagy és honvédegytelő elnök tartott szép megnyitó beszédet, nem egy könnyet csalva ki a hallgatók szeméből. Beszéde közben lehullt a lepel s ott állott az emlék, büszkén nézve le az alapzatánál levő ágyúgolyókra, melyek a szomszéd hegyoldalokból kerültek össze. Azután Tamás Imre tusnádi tanító szavalt a Bálint György tanárnak «A nyergesi hősök emlékére» írt költeményét. Koós Ferenc a szabadságharczról emlékezett meg. Befejezésül Bezze Antal csikmegyei alispán vette át a szobrot lendületes beszéd kíséretében. Közben a csikmegyei tanítói kar énekelt hazafias énekeket. Az ünnepélyt lakoma követte, hol lelkes felköszöntőkben nem volt hiány.

Képünk a leleplezés után ábrázolja az emléket köröskörül ünnepelő közönséggel. A szögödi kőből faragott, 6 méter magas emlék azon a helyen áll, hol Tuzsonnak két ágyúja szorta halálhozó tekéit s több honvéd aluszsa örök álmát. Minden esetre alkalmas, hogy a mellette levő országúton jövő-menőket a múlt idő dicső hőseire figyelmeztesse s a Bukarestben élő csik-közmási székelyek hazaszeretetének élő bizony-sága legyen.

Balló István.

CANOVAS DEL CASTILLO ANTAL.

A politikai gyilkosságok a jelen században rendkívül nagy számmal fordulnak elő. Csaknem minden évben történt egy-egy nagy megdöbbenést okozó eset, így nem régebben Carnot francia elnöknek, továbbá Sztambulov bolgár államférfiának meggyilkolása. Ezen híres esetek közé fogja számítani a történelem Canovas spanyol miniszterelnök meggyilkolását is, mely a Santa-Agueda fürdőben történt.

Canovas nemcsak államférfi, hanem kiváló szónok és tudós is volt; egyike korunk legtekintélyesebb férfainak. Munkái: «Az osztrák ház története», «Spanyolország hanyatlásának története», s különösen a vele rokonságban állott Calderon költőnek két kötetes életrajzával a külföldi tudósok előtt is szép nevet szerzett. Mint államférfi jellemző Bismarcknak az a nyilatkozata, hogy Canovas az egyetlen férfi, a ki előtt gondolatban mindenkor meghajlik.

A meggyilkolt államférfi régi előkelő családból származott; 1826 február 8-án született Malagában. Jogot tanult, de először történelmi és szépirodalmi tanulmányai tették nevét ismeretessé; ezekkel vívta ki helyét a spanyol akadémiában. 1851-ben vette át a «Patria» című konzervatív lap szerkesztését; 1854-től tagja volt az országgyűlésnek, 1864—68-ig több ízben a miniszteriumnak is. 1868-ban a konzervatív párt élén a törökrekedett, hogy Alfonz asturial herceget emelje a trónra s midőn ez 1874-ben sikerült, Alfonz miniszterelnökké nevezte ki.

Mindenki elismeri, hogy Canovas ezen zavaros időkben igen nagy szolgálatakat tett hazájának, s az új monarchia megszilárdulása első sorban az ő érdeme. Csupán a pápai kuriál nem tudott boldogulni, mely az 1851-iki konkordátum fölöttlen helyreállítását követelte. Mivel ezt Canovas nem teljesíthette, 1875 szept. 12-én lemondott, de a következő évben újból átvette a miniszterium vezetését; új alkotmányt létesített s mindenek előtt a béke és rend helyreállítására törekedett, hogy a polgárháborúban annyit szenvedett ország végre nyugalmat élvezzen. 1879-ben márciusban a Kuba szigetén tervezett reformok miatt újra lemondott, de már decemberben a Martinez Campos-féle miniszterium bukása után ismét átvette a kormány vezetését 1881-ig, a mikor a szabadelvű párt kezébe ment át a hatalom. A kortesban továbbra is ő maradt a konzervatív párt vezére s 1884-ba a szabadelvű miniszterium bukása után újra miniszterelnök lett.

XII. Alfonz halála után (1885 nov. 25.) elbocsátását kérte a régens királynétól és Sagasta elnöksége alatt szabadelvű miniszterium létesítésén fáradozott, mivel úgy fejlődtek a körülmények, hogy a köztársasági párt és a Karlisták cselszövényei az összes monarchikus pártok egységes fellépését tették szükségessé. 1886 decz. 26-án a kortes Canovast elnökévé választotta. 1890 július 5-én Sagasta visszalépeése után megint átvette a mérsékelt konzervatív miniszterium vezetését s védvám-politikát hirdetett. Az 1891. év elején végbement választásokon a kormánypárt győzött, de a községi választásokban Canovas pártja vereséget szenvedett. 1892 elején Xeresben, Barcelonában és Bilbaóban munkás- és anarchista mozgalmak támadtak, melyeket Canovas kénytelen volt gyaverrel verni le. A mindinkább növekedő zavarok elfojtásában nagy erélyt fejtett ki, de e miatt népszerűsége is sokat vesztett. Mikor haza felé utazott Szevillából, hol a Kolumbus emlékére tartott ünnepélyeken elnökölt, egy elmebajos gyógyszerész merényletet követett el ellene, majd a madridi nép tüntetett ellene, mivel a város sikkasztó polgármesterét védelme alá vette. Növelte az elégtelenséget, hogy a védvám-politika hatása alatt az ipar és kereskedelem országszerte pangásnak indult. A közélettelenség jeleiből járult még az is, hogy a kortesban a bizalmi kérdés fölvetésénél több konzervatív képviselő tartózkodott a szavazástól. Erre 1892 decz. 7-én Canovas beadta lemondását, mire a királyné Sagastát nevezte ki utódává, a ki szabadelvű miniszteriumot alakított.

Canovas ezután megint az ellenzék vezéréül működött az országgyűlésen és Sagasta által 1893 májusban a kortes elé terjesztett adó-

CANOVAS DEL CASTILLO ANTAL.

reformot erélyesen megtámadta. Ugyanazon évben egy Ruiz nevű anarchista bombával támadt ellene, de a bomba magát a merénylőt tépte szét. Sagasta a kubai lázadással nem tudván boldogulni, ismét Canovas lépett a kormány élére, bár nem volt többsége a kortesban, és csak a liberálisok jóakarattal támogatásával tarthatta fenn magát. Ez a helyzet pár hóval elől majdnem válságra vezetett, de Canovas erélyének sikerült oly elsimítani, legalább annyira, hogy a kormány bukásától őszig nem kellett tartani.

Ily változatos volt a meggyilkolt miniszterelnök politikai szerepe. Közel félszázadon át állandóan szereplő ember s csaknem mindig vezérférfi volt. Mindamellett, a mint már fentebb is említettük, tudományos dolgokkal is foglalkozott állandóan. 1889-ben adta ki IV. Fülöp király történetét két kötetben, 1884-ben egy szintén két kötetes «Problemas contemporaneos» című munkát. Mint a madridi történelmi akadémia elnöke egy nagy történelmi gyűjteményes munka megindítását eszközölte, mely Spanyolország történetét oly részletesen írja le, hogy már eddig 25 kötetnél több jelent meg belőle.

Canovas váratlan halála augusztus 8-ikán történt Santa Agueda kis fürdőhelyen, hova pár napi pihenőre vonult, mint San Sebastian szomszédjába, mely utóbbi helyen a regenskirályné nyaralt. Épen újságot olvasott, mikor egy Angiolito nevű fiatal olasz anarchista orozva megtámadta és háromszor rálőtt egy revolverrel. A lövések találtak az agg miniszterelnök másfél órai kínlódás után neje karjai között elhunyt. A gyilkost rögtön elfogták, de valódi nevéét csak később s nagy nehezen tudták meg;

ANGIOLITO, CANOVAS GYILKOSA.

büntetésait azonban akkor sem árulta el, bár megmondotta, hogy boszúállásból gyilkolta meg Canovast, mivel az anarchistákkal igen kegyetlenül bánt. Különbösen látszik, hogy fanatikus ember, ki meg van győződve, hogy gyilkosságával nagy jót tett az emberiségnek. Angiolito 36 éves, Foggából való, s betűszedő volt, de inkább kőborolt, mintsem dolgozott. A haditörvényszék, mely Spanyolországban a merényletek fölött ítélt, augusztus 16-án halálra ítélte.

A gyilkolás nagy megdöbbenést és ingerültséget keltett nemcsak Spanyolországban, hanem a külföldön is. Canovas legtekintélyesebb ellenfelei: Sagasta és Castelar is siettek részvételüket kifejezni, sőt Castelar maga ajánlkozott, hogy az akadémiában ő tart Canovas felett emlékeztetőt. A temetés augusztus 13-án ment végbe, mondhatni, nagy tüntetéssel. Kétszáz ezer ember állott sorfalat a gyászenetet útvonalan és az öt kilométer hosszú út végig babérlevéllel hintették be. A gyászkíséretben tízezer ember vett részt s négy száz koszorút tettek a koporsóra. A sírbetételnél a tüzésérg sortűzet adott, s minden társadalmi osztály képviselve volt, a királynétól a parasztokig. A közgyászt felül szóba van véve, hogy Canovas özvegyének hercegi címét és nagy nyugdíjat adnak.

Mint minden nagyobb politikai gyilkosság, Angiolito tette is természetesen ellenhatást szült. Most újból tanakodnak, miként lehetne hatásos intézkedéseket tenni az anarchisták ellen. A tanácskozások nemzetközi jellegűek, de különösen a francia kormány tett erélyesebb lépéseket, hogy a Spanyolországból oda menekült anarchistákat kiűzze, vagy legalább megfékezze.

FADLALLAH-EL-HEDAD.

Szép házi ünnepet rendeztek augusztus 3-án Babilonán az állami méntelep híres hársfái alatt. Egy arab származású magyar ezredes egészségére üritettek ott poharat a méneskari tiszték vagy százhuszan, hogy az egész ország nevében elismerésüket fejezzék ki Fadlallah ezredesnek a magyar lótenyésztés terén 40 év óta kifejtett páratlan buzgalmaért. Hogy ily kiváló szakembert mondhatunk magunkénak, azt első sorban a véletlennek, másodszorban pedig Brudermann ezredesnek köszönhetjük.

Ugyanis 1857-ben Brudermann ezredes a magyarországi méntelepek arabok állományának fölfrissítése céljából menekért és kancákért Arabiában járt s ugyanakkor magával hozott egy tíz esztendő, tüzes szemű árva fiúcskát. Most negyven éve annak, hogy valamelyik Lloyd-gőzös Triesznél partra szállította Fadlallah. Mint lovászgyerek került a babilonai méntelephez s csak évek múltán sorozták be katonának a méneskarhoz. Itt Kozma Ferenc, a magyar lótenyésztés hírneves fölvirágoztatója, figyelmes lett a szép, szálás, ügyes legényre s elhatározta, hogy teltségét, a mennyire lehet, értékesíteni fogja. Fadlallah csakhamar letette a tisztí vizsgálatot és 1865-ben hadnaggyá nevezték ki. Eredeti maronita vallásáról áttért a róm. katolikushit; nyelve is szokásaira nézve egészen magyarra lett. Pártfogója, ki iránt mindig hálával volt eltelve, fokozódó büszkeséggel tekintett fogadott fiára, ki kezdetben egyszerű másszor bizony is haragította a katonai szigorú rendről való megfeleltetéssel. De a mint a tisztí bojtot elnyerte, igazán mintaszerű katonává lett. Hamar híre terjedt az arab hadnagynak az egész hadseregen, s a megboldogult trónörökös a nyolcvanas évek elején bemutatatta magának a bécsi Burgszínházban az akkor már délezer kapitányt. Fadlallah rövid idő alatt fényes haladást tett, ritka bizalomban részesült s mint kapitányt a debreczeni méntelep parancsnokává nevezték ki. 1885-ben elküldték hazájába lovakat vásárolni. A viszontlátáskor földie szinte istenítették. Messze vidékről összesereglett a kíváncsi arab nép, virágokat hintett az arany zsinóros magyar tiszt útjára, zászlók között kísérték az imánok elé, a kik nagy ünneppielleg fogadták hazájuk hírneves fiát. Mostanában nem régen szintén otthon volt, honnan visszatérve, drága szőnyegekkel lepte meg Sziria szülőtte az ő magyar barátait. A sziam király végtelen megörült Fadlallah látására s magas kitüntetésekkel halmozta el.

Már hónapok óta készülődött Paczolt József

ezredes, a bábolnai ménlelep parancsnoka, hogy rendezze s minél fényesebbé tegye ezt a jubileumi ünnepet, a mi igazán sikerült is. A méneskari tisztek, a földmívelési miniszterium lótenyésztési osztályának magasabb rangu hivatalnokai, mind jelen voltak. *Durmann* Antal altábornaggyal, *Lossonczy* Mihály miniszteri tanácsossal és gróf *Szapáry* Péter osztálytanácsossal együtt. Az ácsi és igmándi vasútállomáson gyönyörű arab négyesfogatok várták a vidékről érkező vendégeket.

A Kozma Ferenczről elnevezett hársak alatt a bábolnai telep parkjában hosszú terített asztalok mellett foglaltak helyet az ünnepelt és ünneplői. A pezsgőnél *Durmann* altábornagy lendületes szavakban éltette a királyt, meg a jubilánst; *Lossonczy* Mihály a jelen levő tisztikart köszöntötte fel.

Szép volt a debreczeni küldöttség vezetőjének pohárköszöntője: «Ha a te nyelveden szólhatnék, hogy jobban oda férközhessek szivedhez, azon szólnék, Fadlallah! De régi közmondás, hogy a ki nem tud arabul, ne beszéljen arabul. Megértés te így is, hiszen akkor is csak azt mondanám, hogy Allah és a magyarok nagy Istene sokáig éltesen!» Meghatottan válaszolt az ünneplő a szónok szavaira, szép, tiszta magyarsággal. — A társaság a napot táncmulatsággal zárta be.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Az Osztrák-Magyar Monarchia írásban és képen cím alatt *Rudolf* trónörökös által kezdeményezett s most *Stefánia* özvegy trónörökösnek főhercegnő védnöksége alatt megjelenő nagy hon- és népismerető vállalat hátralevő, utolsó kötetének szerkesztőségi ügyeihez a legutóbbi napokban több intézkedés történt. A *felsőmagyarországi megyék* leírását tartalmazó füzetek esztendőgyorsan következnek egymást. Így *Pozsonymegye* után *Komárom és vidéke*, s aztán a *Vágyólyi megyék* (*Nyitra*, *Trencsén*, *Arva*, *Turóc*, *Liptómege*) leírásai következnek. Ezeket pedig a *felsőmagyarországi tótokról* szóló néprajzi czikk követi; ezután jön a *felsőmagyarországi bányavidék* (*Zólyom*, *Bars*, *Hont*, *Nógrád*, *Gömör*) leírása, majd a *Mátra és Bükk vidékei* ismertetése (*Héves*, *Felső-Borsod és Nógrádmegye*), a *Hernád melleke* (*Abauj-Tornamégye*), a *Szepesség és a szepesi németek*, továbbá a *Sárosmegye*, s ezután a *Keleti felvidék* (*Zemplén*, *Ung*, *Bereg*, *Ugoeca*, *Máramaros*) leírása és a *ruténekről* szóló néprajzi czikk, a melylyel a Felső-Magyarország ismertetésére szánt kötet be lesz fejezve. E kötet után következnek *Erdély és az aldujai hegyes vidék* ismertetését tartalmazó kötet, és végre a társországokat: *Horvát-Szlavonországot* leíró kötet. — Az osztrák részen *Galícia* ismertetése van folyamatban, a melyet még *Bukovina* leírása követ. S végre az egész munkát a monarchiánk által megszállott tartományok (*Bosznia és Hercegovina*) ismertetése fogja befejezni.

A magyar szerkesztőbizottság tagjainak száma halálesetek folytán megfogytakozott, ugyanis *Haynald* érsek, *Ipolyi* püspök, *Hunfalvy* János, *Miskatovics* József, *Szabó* Károly, *Salamon* Ferencz, *Szabó* József, *Torma* Károly elhunytak a bizottsági tagok közül; a régebben elhunytak időnként új kinevezések által már előbb pótolattak, az újabban elhunytak helyébe *Stefánia* trónörökösnek főhercegnő ő fensége legközelebb *Lukács* Béla volt miniszter és orsz. képviselő, dr. *Krenner* Józsefet, az ísványtan és földtan és dr. *Lóczy* Lajost a földrajz egyetemi tanárait hívta meg és nevezte ki a magyar rész szerkesztőségi bizottságának tagjaivá, s egyzersmind a bizottság horvát tagjaivá *Krsnjavi* Izidor nyug. osztályfőnököt és zágrábi egyetemi tanárt, s *Pavics* Armin országgyűlési képviselőt és zágrábi egyetemi tanárt. — A *Boszniai és Hercegovinát* ismertető kötet leírásában és illusztrálásában több magyar író és magyar művész is részt vesz.

A *Pallas* Lexikonának 15-ik köteté. A nagy műnek utolsóelőtti köteté is elhagyta a sajtót, a *Simor-kodex* és *tea-róza* szavak közé eső anyag, melyek rövid, de tartalmas és mai tudomány és ismeretek állásának megfelelő cikkekben vannak kidolgozva. A gondos szöveget magyarázó

FADLALLAH EL-HEDAD MIHÁLY EZREDES.

képek, szöveg közé nyomott ábrák, színes lapok, térképek, városok tervrajzai egészítik ki. Nagy terjedelmű köztük a magas Tátra képe. A külföldi lexikonok fölött minden esetre nagy előnye a vállalatnak, hogy az általános ismeretkör anyaga mellett kiváló figyelmet fordít a magyar dolgokra. A kötet egyik legérdekesebb része a *szabadságharczot* tárgyaló fejezet, a melynek Marczali Henrik a szerzője. Érdekesekek történelmi nevezetességű nagyjaink és jeleseink kimerítő életrajzai is, így a *Széchenyi* Istváné (Dézsi Lajostól), *Szemere* Bertalané és *Miklósé* (Tóth Lőrincztől), *Szapolyai* János királyé (Szádeczky Lajostól), stb. A jelenkor történetére vetnek világot a ma élő jelesek életrajzai: *Szűll* Kálmáné, *Szilágyi* Dezsőé, stb. stb. Végül ide tartoznak Magyarország nevezetesebb családjainak ismertetései is. A Nagy Lexikon XV. köteté is megfelel annak a nagy czélának, a melyet a munka elé tűztek.

«Fiatl véreim» cím alatt *Szemere* Miklóstól érdekes füzet jelent meg az Athenaeum társaság kiadásában. *Szemere* Miklós, az ismert sportsman, a fővárosi előkelő világ egyik férja, ki a közélet és politika által támasztott gondolatainak és ítéleteinek többször adott kifejezést; egyszer «Fair Play» (tisztaság) rőpirátával a választások idején, majd pedig a nemzeti kaszinó idején *Széchenyi*-lakomáján. A «Fiatl véreim»-ben pedig az ifjúságról a magyar ifjúsághoz szól. Nevelés, sport, erkölcsök, illendőség dolgában az angol fiataloságot állítja mintául a magyar ifjak elé. A kötet végén az egyetem ifjúságáról elmélkedve, ő is azt szeretné, ha az egyetemi ifjúság ne a főváros kétes értékű szellemében nőne föl. Vidékre kellene helyezni az egyetemet, — tanácsolja *Szemere* Miklós, — vagy megalapítani a magyar egyetemi várost. Legalkalmasabb volna erre nézete szerint *Kolozsvár*. Az angol univerzitások gyöngye az oxfordi egyetem; ott tanul a királyi hercegtől kezdve a londoni bankár fiaig úgy szólva Anglia egész ifjúsága. Így van, hogy Anglia egykoru ifjai mind ismerik egymást. És Oxford sem fővárosa az angol birodalomnak, mégis ott van az ország első egyeteme. A névmagyarosításról külön fejezet szól a füzetben. Végül fiatal véreihöz fordul, lelkesítő, hazafias hangon szólítja őket a magyar föld imáadására. A füzetet néhai szerettét nevelője, *Felméri* Lajos emlékének ajánlja. Az érdekes füzet ára 30 krajczár.

Döntvénytár, a felsőbírószágok elvi jelentőségű határozatait, jegyzeteket ellátva. Kiadja a «Jogtudományi Közlöny» szerkesztősége. Harmadik folyam, VII. kötet. Megjelent a Franklin-társulatnál. Ára 2 forint.

A magyar balneologiai egyesület 1896. és 97-ki évkönyve egyszerre jelent meg 307 lapra menő kötetben; összeállította dr. *Lőw* Sámuel, egyesületi főtitkár. Közli az egyesület alapszabályait, első közgyűléseinek jegyzőkönyvét; az 1896-iki országgyűlési kiállításból az egyesület külön kiállításáról szóló értesítést; a fürdőkre, ásványvizekre vonatkozó szabályrendeleteket, hivatalos intézkedéseket és a balneologiai kongresszuson tartott értekezéseket, fejtegetéseket, melyek fürdőinkről és a balneológiáról oly sok hasznos foglalknak magokban.

Heyden Sebald Gyermekek beszélgetéseinek latin-magyar szövege 1891-ből. Adalék *Sylvester* János irodalmi működéséhez. Bevezetéssel és jegyzetekkel ellátta dr. *Dézi* Lajos. Budapest, 1897.

Ezzel a czímmel egy 56 lapra terjedő füzet jelent meg az Athenaeum kiadásában, mely a magyar protestáns iskoláknak egy régi s közel kétszáz éven át használt kézikönyvét eleveníti föl. Az eredeti már csak egy csonka példányban van meg a Magyar Nemzeti Múzeum könyvtárában. A nyelvészeket s a magyar nyelv barátait méltán érdekli kis munka csinos kiállítású. Ára 80 kr.

A czukorrépa apró kártevői. Ezen czím alatt igen szükséges és hasznos könyvet adott most ki a «Magyar czukorgyárosok országos egyesülete», melyet a vele szerződéses viszonyban álló répatermelő gazdák közt ingyen oszt ki; de mások is megzerezhetik az előállítási áron, 25 krajczárért, mely az egyesület czímére (Budapest V., Méréleg-utca 9.) küldendő be. Ez a könyv a czukorrépa rovar ellenségeit s azok irtási módjait ismerteti, minél fogva minden répatermelőnek foglalkozó gazdára nézve szinte nélkülözhetetlennek mondható, annál is inkább, mivel mint a tapasztalat bizonyítja, a répa rovar-ellenségei évről-évre nagyobb számban lépnek fel mindenfelé s a termelést némely vidéken már teljesen lehetetlenné tették. Ezen bajon van hivatva ezen jól megírt könyv segíteni, melynek becsét és használhatóságát nagyban emeli az is, hogy valamennyi répa-ellenség színes rajza csatolva van hozzá.

A magyar statisztikai közlemények folyamában két nagy munka került ismét a közönség kezébe. Mind a kettő az ország gazdasági életének nagy tényezőiről nyújt tájékoztatást, hiteles adatokat, a hitelintézetekről és a kereskedelmi forgalomról. Az egyik címe: *A magyar korona országainak hitelintézetei 1894-ben*, a kereskedelmi miniszter rendeletéből szerkesztési és kiadási az orsz. statisztikai hivatal. Előadja a hitelintézetek statisztikáját, az 1894-ik év eredményeit, összehasonlítva a korábbi évek adataival; táblázatos kimutatást közöl a bankokról, földhitelintézetekről, takarékpénztárakról, szövetkezetekről, végül a hitelintézetek mérleg-számláit is adja. A nagy alaku könyv ára, vászonba kötve 4 frt. A másik szintén a kereskedelmi miniszter rendeletére készült munka: *A magyar korona 1896. évi külkereskedelmi forgalma*, táblázatos kimutatásokkal. Ára 3 frt.

A közveszélyes városi hulladékok értékesítése a Németbirodalomban cím alatt *Del Medico* Ágoston, fővárosi bizottsági tag egy kis füzetet irt, melyben több német városban szerzett tapasztalatait adja elő arról, hogy a városok szemetétől és szennyétől mily czélszerű módon szabadulnak meg.

A Magyar színház. A fővárosban új színházon végzik az utolsó munkákat. Az Erzsébetváros külső része felé épül a Magyar Színház, melynek megnyitását október 16-ikára terveztek. A belső berendezésből azonban még sok van hátra.

«Elektra» előadása görög minta szerint. *Jászai* Mari asszonynak, a nemzeti színház tragikai művésznőjének már régi vágya, hogy Sophokles «Elektra»-ját, mely annyira koszorút szerzett neki, görög berendezési színpadon játszassa el, szabad ég alatt. Ez a vágya most teljesült Nagy-Váradon, hol a Rhédey-kert árnyas fái alatt külön e czélnak nagy szinkört állítanak föl. Az amfiteatrális nézőtér 4000 főnyi közönség számára rendezték be. A Nemzeti Színház tagjai közül részt vettek még az előadásban *Mihályi* Károly, a ki Orzeszteszt és *Paulayné* Adorján Berta, ki Klitemnesztrát játsza.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

Az országos műemlékek bizottsága legutóbbi ülésén több műemlék megújítása és fentartása ügyét tárgyalta.

A csütörtökhelyi kettős kápolna restaurálásának munkálatait *Steinhaus* László fogja meg az idén megkezdeni. — Az *aracsi* (Torontálm.) régi benzés apátság templom romjait, melyek jelen állapotukban is becses adatokat szolgáltatnak Árpád-kori (XIII. századbeli) építkezésünk történetéhez, a bizottság intézkedéséből *Stehlo* Ottó műépítész fölmérte s egyzersmind elkészítette, Torontálmegye kívánságához képest, a romok fentartására vonatkozó költségvetést. — A *kusalyi* régi református templom helyreállítására vonatkozó tervezetet és költségvetést a bizottság elfogadta. — A *kisbényi* (Esztergommegye) régi premontrai prépostsági templomnak, mely a XVII. század első felében épült, megromlott falait *Ozizler* Győző építész tervei szerint alaposan kijavították, továbbá két tornyának roskadozó pilléreit újjáépítették. A költségeket a templom saját vagyonából fedezik.

A magyar orvosok és természetvizsgálók vándorgyűlését *Trencsénben* tartják meg e hó 22-től 25-ig. Noha a moszkvai nemzetközi orvosi kongresszusra sokan utaztak, az eddigi jelentések számából ítélve a trencsényi vándorgyűlés méltán sorakozhatik elődei mellé. Több mint 30 orvostudományi és 14 természetstudományi előadás bejelentve. A vendégek augusztus 21-én érkeztek *Trencsénbe*, ekkorra volt kitűzve az ismerkedési

estély. Vasárnap délelőtt lesz a megnyitó ülés, mely után a vándorgyűlés tagjai a *tepláci* fürdőbe rándulnak. Hétfőn és kedden szakosztályi ülések, tudományos estélyek; közben a vágóvölgyi turista egyesület közbenjárásával apróbb kirándulások; szerdán bezáró ülés, mely után a tagok *Pöstyén*, *Rajecz Teplitz* vagy másfelé tehetnek nagyobb kirándulásokat.

A magyar írók segély-egylete ez év első felében 2030 frt alapítvánnyal gyarapodott; az adományok összege pedig 1503 frt; segélyt az egylet 5480 frtot adott. Az egylet a magyar művelt társadalom s a pénzintézetek nagyobbik részét kéri, hogy a hazai irodalom e régi jótékony intézete még jobban megfelelhessen nemes feladatainak, hogy érdemes agg és beteg írókat segíthessen, elhalt írók özvegyeit gyámolíthassa, gyermekeiket taníthatassa s vagyontalanul elhalt írókat eltemethessen.

MI UJSÁG?

A király születésnapja. Augusztus 18-ikán az egész országban megülték a király 67-ik születésnapját, polgári és katonai hatóságok. Budapestén a középületeket zászlódsz élénkítette; a Vérmezőn reggel nagy katonai szemle és tábortábor mise volt; a templomokban isteni tiszteleteket tartottak. A miniszterek, a hatóságok a budavári *Mátyás*-templomban jelentek meg, hol a hercegprímás végezte az isteni tiszteletet. A miniszterelnök délután 3 órakor díszbéd volt, melyre a tábornoki kar is meghívást kapott.

A «Zenta» hadihajó. A török ellen diadallal vívott zentai csata emlékére «Zenta» nevet kapott az osztrák magyar hadi tengerészet egyik páncélos hajója. Vízrebocsátása e hó 18-ikán történt meg a polai hadi kikötőben. Az uralkodó családból *Ottó* főherceg és *Mária Terézia* főhercegnő vettek részt az ünnepélyben. A főherceggasszony mint a vízrebocsátott hajó keresztanyja szerepelt. Az ünnepély tulajdonképen 17-én este kezdődött a város és a kikötő kivilágításával. A vízrebocsátási szertartás reggel ment végbe. A főhercegi párt az arzenál előtt báró *Fitner* altengernagy üdvözölte, a mire *Mária* *Josefa* főhercegnő beszéddel válaszolt, megemlékezvén a 200 év előtt vívott zentai csatáról, *Savoyai* Eugenről, s győzelmeiket kívánva az új hajónak. Majd megérintette a hajó gombján levő villamos billentyűt, a mely nyomásra a villamos erő szétörte a «Zenta» orrára erősített pezsgős üveget, a melynek tartalma gyöngyözve futott végig a hajó ragyogó acélján. És azután folendültek a néphimnusz hangjai és a «Zenta» ágyudörgés és az ezernyi néptömeg lelkes ovációja között lassan haladt lefelé a tengerbe.

Ferencz Ferdinánd főherceg a román királyi családnál. *Ferencz Ferdinánd* főherceg a legközelebbi napokban a román királyi család látogatására *Szinajába* utazik, hol a látogatás alkalmával, a román trónörökös beteges állapotára való tekintettel minden hivatalos fogadás elmarad.

Főuri menyegző. E hó 17-ikén vezette oltárhoz Nagy-Apponyon *Károlyi* László gróf országgyűlési képviselő, *Apponyi* Lajos gróf magyarországi udvarnagynak és nejeinek, *Scherr*-*Thoss* *Margit* grófnőnek leányát, *Fannyt*. A polgári házasságkötés *Machovics* János tapolcsányi főszolgabíró előtt már kettő nappal előbb megtörtént. Egyháziilag a mátkapárt *Bende* Imre nyitrai püspök adta össze, szép beszédet intézve hozzájuk.

A násznagyi tisztet az esküvőnél *Károlyi* István gróf viselte. Tanukul a menyasszony részéről *Scher*-*Thoss* *Roger*, *Apponyi* *Albert* és *Szatrány* *János* grófok, a vőlegény részéről pedig *Bánffy* *György* gróf, kir. főajtonállomester, *Károlyi* *Tibor* gróf, a főrendiház másodiknöke és *Andrássy* *Géza* gróf szerepeltek. Nyoszolyó leányok a menyasszony két nővére, *Teréz* és *Adél*, *Károlyi* *Erzsébet*, *Julia* és *Zenszanna*, *Berchtold* *Sarolta* és *Scher*-*Thoss* *Margit* grófnők; vőfélyek pedig a menyasszony három füstetvére, *Gyula*, *Antal* és *Henrik*, *Károlyi* *Mihály*, *Bánffy* *Miklós* és *Scher*-*Thoss* *Hermann* grófok, továbbá *Borghese* *Livio* herceg voltak. A kastély az alkalmalmal a bel- és külföldi arisztokracziának közel nyolcvan tagját látta vendégül. Az esküvőt fényes reggeli követte, mely után az ifjú pár külön vonaton utazott el *Kassán* át a féri radványi birtokára. A vendégeket szintén külön vonattal vitte Budapest, illetőleg Bécs felé.

Az első hír *Andréról*. Július 11-ikén szállt föl társaival *Andrée* léggömbjén, hogy az éjszaki sark-

Alf. A brassói fényképész felvétele után.

A NYERGESTETŐN ÁLLÍTOTT HONVÉDEMLÉK LELEPLEZŐ ÜNNEPÉLYE.

hoz jusson. Az első hír most érkezett róluk egy postagalamb útján. De ez a hír, úgy látszik, az utazás első napjaiból való. A berlini «Vossische Zeitung»-nak *Hammerfest*-ből kapott távirata szerint oda e hó 11-éről az Advent-öbölből a következő távirat érkezett:

«A Kong Herald» turista gőzessel egyidejűleg ide érkezett az «Express» nevű kis gőzös, fedélzetén a Lerner-féle sarki expedícióval. Lerner azt beszéli, hogy július 20-án, vagy 22-én a 80° 47' alatt találkozott a *hammerfesti* «Alken» rozsmár-vadász yachttal, a melynek személyzete közölte vele, hogy az Éjszaki-fok táján postagalambot lőttek. A galamb a stockholmi «Aftenbladet» laphoz zárt sürgőnyt vitt a következő tartalommal: «82°-ot elhagytuk; jó út éjszaki irányban. *Andrée*.» A sürgöny kelte nem volt megállapítható.

Stockholmban pedig az «Aftenbladet» a következő táviratot kapta: A Spitzberg közelében lelőttek egy postagalambot, a mely az «Aftenbladet» szerkesztőségének volt szánya. A postagalambbal küldött üzenet így szól: «A 3. sz. postagalambot a 81. szélességi fokon útnak indítottuk. A léggömbnek jó útja van.» Ez üzenet nagyon hiányos, mert a hosszúsági fok nincs megnevezve rajta, továbbá azért is, mert nincs dátuma. A berlini és a stockholmi távirat se egyezik meg, mert egy fokkal különbözik az *Andrée* üzenetének szövegében. Akár a 81., akár a 82. fokon bocsátották is föl a postagalambot, bizonyos, hogy *Andrée* akkor még utazásának első napját töltötte a levégőben. A postagalambot körülbelül azon a helyen eresztették szabadon, a hol *Parr* járt 1827-ben. A *hammerfesti* telegrammban említett Éjszaki-fok a Spitzberg legészakibb részén van, a hova könnyen eljuthatott *Andrée* galambja.

Andrée léggömbjének készítője, *Lechambre* gyáros azt állítja, hogy az «Alken» hajóról megelött galambot *Andrée* elutazása után való huszonegy órával, tehát július 12-én esztendőzt el, a hogy ezt előre megállapították. Az üzenet tartalma megfelel annak a körülménynek, hogy a léggömb az elinduláskor óránkint huszoneköt tengeri mérföld sebességgel haladt. *Andrée* sorsán egy csöppet sem aggodnak a rokonai, mert csak hónapok mulva, valószínűleg Kelet-Szibériából várnak tőle közvetlenül hit.

A nemzeti múzeum új Korvinája. *Mátyás* király könyvtárának egyik becses kéziratát, *Szent* *Cirille*-nek az eretnekekről irt munkáját, a múzeum igazgatósága csere útján megszerezte a szerzervői bos-

nyák muzeumtól, kárpótlásul átengedve ennek egy *Tvariko* királytól származó oklevelet, mely *Bosznia* középkori történetére rendkívül nagy fontossággal bír. A *Korvin*-kodex az egykori budai királyi könyvtár egyszerűbb kiállítású kéziratai közé tartozik és fő érdekessége abban áll, hogy az eredeti, *Mátyás* király czímerevel ellátott *Korvin*-kötésben maradt meg napjainkig. A kéziratot csak néhány év előtt fedezték föl egy raguzai szerzetesrend könyvtárában. Onnan került vétel útján a szerzervői múzeum tulajdonába, mely most örömmel engedte át a kiváló fontosságú bosnyák oklevélért a nemzeti múzeumnak. *Mátyás* király hadani híres könyvtárából 1867. óta ez a 17-ik kodex, mely idegenből visszakérülve emelt a magyar nemzet kincsévé vált; vele a nemzeti múzeum *Korvin*-kodexének száma 11-re emelkedett.

Az aradi vértanuk hamvai. Aradon a régi temető megszűnik, s a halottakat máshova kell szállítani. Köztük van a három aradi vértanú is: gróf *Vécsey* *Károly* és *Lenkey* tábornokok, *Ormay* ezredes, a kiket 1850-ben temettek el ide. *Vécsey* özvegye már esztendők óta Aradon lakik s napoként ellátogat a vértanuk sírjához. Most az özvegy is elköltözik halottjaira Aradról. A hamvakat a gróf *Vécsey*-család tartalmagyei, kései birtokára viszik s a családi sírboltban helyezik el. Oda kíséri a vértanút hűségese özvegye s ezután ott áll a sírt. *Lenkey* tábornok és *Ormay* ezredes koporsójának áthelyezése végett még ez ideig nem történt intézkedés. A két vértanú rokonai talán már nem is élnek s így valószínűleg Arad városát éri a megistentel kötelesség, hogy porladzó csontjaik elhelyezéséről gondoskodjék.

Bereczki *Máté* szobra. A kitűnő pomologusnak *Bereczki* *Máténak*, ki annyit tett a gyümölcs-termesztés és nemesítés ügyében, tisztelői emléksobrot állítanak, melyet *Mayer* szobrásznál rendeltek meg. A minta már elkészült és a szobrot októberben fölállíthatják.

Magyar tudós *Uj Guineában*. *Biró* *Lajos*, ki *Uj Guineában* a nemzeti múzeum számára gyűjt és tudományos kutatásokat tesz, még hosszabb ideig marad ott. A magyar közönség áldozatkészsége lehetővé tette, hogy expedícióját hónapokra állassa tudományos műszerekkel és élelemmel. A természetudományi társulat 3492 forintot gyűjtött számára, melyből *Biró* 2150 forintot kézhöz kapott s a kecskeméti külön gyűjtőket 500 frtot, *Richter* *Lajos* pedig 175 frtot küldött, hogy *Biró* most

LIPIK

JODFÜRDO (SZLAVONIÁBAN).

Első díjakkal kitüntetve: Budapest 1895. London 1892. Bécs 1894. Róma 1894.

Vasuti állomások: Pakratz-Lipik (déli vasut) metétférfi jegyek 33% árleengedéssel és Okucsan (m.á.v.) zónatarifa.

Egyetlen jódos alkalkikus hőforrás a kontinensen. Állandó hőfoka 64 C. Hegyek által védett égjel.

A lipiki hévíz nagymennyiségű nátriontartalmával (magyar Emal) valamint magas hőfoka és jódos összetételével legjavító és furdókúrának a legjobb sikerrel használják a test nyakbirtjának mindennemű hurutos bántalmait (gyomor-, bél-, gégehurut stb.); oszmos és kősavényes bajoknál a forrás első helyen áll az európai források közül, valamint migriy- és vérhajókál, görvélkórál, izzásmányoknál stb. Mint hivatalos furdókúr Dr. Marschalko Tamás mőkődik.

A legnagyobb fényvel és pompával berendezett és szanatóriumi ellátott gyógyterem, valamint leendő nagy fényűzővel kiállított szeszterem és kárházi helyiségek, nagy új gyógyszállók. Villamos világítás. Igen kiterjedt árnyékos park, mely lawn-tennis pályát, lövöldést, terepnyújtást, tornatermet, tartalmaz. Pompás és nagy fedett sétány, bazilika, kápolna, a legnagyobb úszómedence és kővel berendezett porcellán, márvány és izasszó furdók. Terjedelmes furdómedencék (Pepidesium). 7072

Jódviz-szétkildés mindig friss töltésben az igazgatóság által. Főraktár Magyarországon: Edecskúty L. Matkóczy és Villo Budapest. — Bármily felvilágosítással készséggel szolgál a lipiki furdóigazgatóság.

Kwizda-Fele Fluid

4 arany, 18 ezüst, 18 drám.

30 tiszteletti és előmerő okmány.

A kigyó védjeggyel.

Régi óhírű dísz-tikus-cosmetikai szer (dörzsölésre) az emberi test idegnek és izmának erős és rugósnynyá tételére.

Turista-fluid.

Turisták, járműveken utazók és lovagló kitudó sikerrel használják testük enyészésére és annak nagyobb utazások után való el-frissítésére.

Ará:
1/2 palack 1 frt.
Valódi csupán a fenti védjeggyel ellátott palackban és kapható minden gyógyszertárban. — Főraktár:
Kerületi gyógyszertár, Kornenburg, Bécs mellett.
Szőlgy, csimlap és esomagolás törvényesen védve. 7001

Legezészerűbb sámfá kapható

Ujdonságok selyemkelmékben

ugymint fehér, fekete és mindenféle más színben gyári árakon, a világosság és tartósságért való jótállás mellett, méterenkint 35 krtól 12 frtig porto és vámtmentesen házhoz szállítottak. Magánosok számára a legjobb, közvetlen megrendelési forrás. Ezer meg ezer előmerő irat. Mink franko. Szajzsa levélporto készítése.

GRIEDER ADOLF ÉS TSA

6951 selyemkeme gyárak szövetsége Zürich.
Spanyol kir. udvari szállítók. Spanyol kir. udvari szállítók.

Tessék kísérletet tenni

és meg fog győződni, hogy patkányok és pocgerek kiirtására minden körülmények közt legbiztosabb a **László József gyógyserész** által feltalált

patkány pusztító-szer.

Bámulatos hatását és biztos sikerét ezernyi ezer elismerő nyilatkozat bizonyítja.

Ará 1 doboznak 1 frt, 6 doboznak 5 frt használati utasítással. — Kapható:

LÁSZLÓ JÓZSEF gyógyserésznel

Maros-Ujvár (Erdély) 7291
Budapesti főraktár: Egger-féle gyógyserztár a Nádorhoz.

VASÁRNAPI UJSÁG

35. SZÁM. 1897. BUDAPEST, AUGUSZTUS 29. 44. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és egész évre 12 frt POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt | tétele — 6 • Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG | egész évre 8 frt | tétele — 4 • Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK | egész évre 5.— | tétele — 2.50 Kalföldi előfizetésekre a postailag meghatározott yitelődíj is csatolandó.

A szépség. La beauté.

Minden létező szépséges között az Original-Pasta **POMPADOUR** dr. Rix A. (Bécs) készítménye foglalja el mindenkori az első helyet. Ez a világhírű, általánosan ismert szer — jótállás és az ár külföldben viaszárítás mellett — elűz 14 nap alatt: szepelöt, májfoltokat, pattanásokat, orrvörösséget, pusztilakást, himlőhelyet és általában minden, az arcot rúgóó tisztatlanságot. A bőr bárszopnyává válik, a ráncok megszűnnek, míg végül az ifjúság valódi, természetesen színt, az úde rószapirt lehell az arcra ez a csodaszer.

Prokesch-Osten gránós (Gossmann Fiderika), a legjobb megrendelő így ír: "Dr. Rix asszony! Küldjön ismét — mint már évek óta — 5 Pasta-Pompadour ünnemben".

A tíceők: **Frank Kati** a Mjm. Frankfurtból már évek óta így rendel: "Süvegek mint rendszeren csimlap 5 Pasta-Pompadour Mjm. Frankfurtba küldeni. És így tovább vagy 10,000 nagyon régi verő a világ magus és legmagasabb köréből. Mert a ki ezt a csoda-szerűt csak egyszer használta, az tovább ajánlja. 1 tégely Original-Pasta Pompadour használati utasítással: 1 frt 50 kr, 1 üveg pompadour-tej, rizsop helyett használati: és 3/4 tégely 1 frt 50 kr, 1 doboz Pompadour-szappan (3 db) durva, ropósított kezek ellen 90 kr, Marquiso szappan fűző használati 50 kr Rix dr. **Marquise de Pompadour Fetti-Puder** — igen alkalmas nappali és éjjeli használatra; nemesek szeppe és rózsaszín, teszi a bőrt, hanem meg a legmagasabb arisztokrácia hölgyei és a művészi világ előszeretettel használják, 1 doboz ára 1 frt 25 kr.

Gyógyserészek, a kik még raktáron nem tartják, forduljanak a központba: Bécs, Fraterstrasse 16., saját ház.

Wilhelmine Rix dr. özvegye és fia. 40 év óta egyedüli készítője a valódi Original-Pasta Pompadournak. Budapest: **Török József** dr. Egger Leo és Egger J. néi és Braun Mórtnal. 7288

FÖLDVÁRY IMRE

férfi divat és fehéremű raktárában. **párja** frt 1.50

Budapest, IV., Koronaherczeg-utca 11. sz. és VIII., Kerepesi-út 9. 7301

Férfi cipők, Jäger-árúk, vadász és sport-cizkék dús választékban kaphatók. Árjegyzék bérmentve.

ŐS BUDAVÁRA
Augusztusi műsor:

A magyar daltársulat új műsorral. Carmencitta, spanyol táncosnő. Hilaris & Tordant, francia excentriqueok. Maurice, a világ leghíresebb kerékpárművésze. Trio Galway, zenobohócsoport. Tribby, angol ének és táncospart. Gerting-csoport világírű légtornászok (a repülő ember). Seymour Gilbert és társulata nemezek dal és tánc. The Quavers zenobohócok. Henderson & Stanley, quartet barlesque és parodia. Naponta hangverseny a berlini szimfonikus zenekarnak. Katonazene váltva a honvédzenekar, cs. és kir. 6-ik, 69-ik és 19-ik gyalogezred zenekara által. Czigányzene. Tambura. 7195

Belépő díj: esti 6 óráig 20 kr, azontul 30 kr. Ünnepegy alkalmával este 6-ig 40 kr, azontul 50 kr. A földalatti vasut éjjel 1 óráig közlekedik.

A női szépség

emelésére, tökéletesítésére és fenntartására legkitűnőbb, teljesen ártalmatlan, vegytiszta és szírmentes készítmény a **7163**

Margit Crème.

Rövid idő alatt szüntet szepelöt, májfoltozt, pattanást, bőrtakát (mitesser) és minden más bőrbajt. Kisimítja a ráncokat és himlőhelyeket, még koros egyéneknek is úde bájos arcocsint kölcsönöz, ára 50 kr., nagy 1 forint.

Margit hölgyor 60 kr, 3 szinben. Margit szappan 35 kr. Margit fopép (Zahpasta) 50 kr.

Készítő FÖLDES gyógyserztára, Aradon Deák Ferenc-utca 11. sz. Főraktár: **Török József gyógyserztára,** Budapeston Király-utca 12.

„Izomerősítő embrocator.”

Nélkülözhetetlen bedörzsölő szer futás, uszolás, kerékpározás, vívás, evezés, lovaglás és általában fokozott izomerőkifejtést igénylő atletikai és torna-sportot űzők trainingje teljességének és eredményességének elérésére. Páratlan gyógyereji **rheumatikus bajoknál, szag-gatásoknál,** bármennyire idülték is azok. Egy üveg ára 1 frt 20 kr. Főraktár: **Aranykoreszt gyógyserztár,** Budapest, V., Nádor-utca 24. Kapható a következő gyógyserész uraknál: **Budapest:** Török J., Király-utca, dr. Szkalla L., Mária-Terézia-tér 11., Bayer Antal, Andrássy út 84. **Arad Földes K. Dobroczen:** Mihalovits J. **Győr:** Stadler M. **Szabadka:** Milassin J. **Szeged:** Barcsay C. **Székesfehérvár:** P. Ács Albert. 7275

Alkalmi vétel.

Butorok a legolcsóbb árak mellett és pedig **angol és barock hálósobák** és ebéd-lők, valódi mahaugoni szalon berendezések, szőnyeg és bördíványok, ingaórák, lámpák, íróasztal, könyvszekrény, függönyök és szőnyegek és faragott hálósobák, bámulatos olcsón eladók. 7292

Andrássy-ut 56. I. em. 8.

MAT TONI és GIESSHÜBLER
legizáltabb leányos **SÁVANYUKUT**

Levélbéllyeg-kereskedés **PRÜCKLER J. C.**

Budapest, IV., Régi posta-u. 5. Alapítottatott 1876. 7240

Veszek! Eladok! Cserélek!

LOHSE világhírű különlegességei

a bőr ápolására.

EAU DE LYS DE LOHSE.

Hatvan év óta felülmulhatatlan mint legkitűnőbb bőrvíz a tökéletes ifjú üdeség megtartására, valamint a nyári szepel, napsütés, pirosság, sárga foltok és az arc minden tisztatlanságának biztos eltávolítására. Fehérben és rózsaszinben szőkőknek, sárgában barnáknak.

LOHSE liliumtej-szappan csodás illata, tisztasága és finomsága végett a legkitűnőbb tolette-szappan. Árbja 60 kr., rózsaszin 1 frt.

Gyártmányainak vásárlásánál méltosztással mindig figyelni a csizára: **GUSTAV LOHSE** 48 Jägerstr. 48 Berlin. udvari illatszerész.

Kapható Ausztria-Magyarországon minden gyógyserztárban és jobb illatszer-üzleteiben. 7067

CZERNY-féle TANNINGENE hajfestőszer

a legjobb, kipróbáltan ártalmatlan

haj- és szakál- valamint szemöldökfestésére, melyek a legegyszerűbb módon, már egyszeri használatnál is egész biztosan visszanyerik szon kifogástalan, fényes szőke, barna vagy fekete természetes színt, a melylyel megőrzés előtt bírtak s mely sem szappannal való mosásnál, sem a gőzfürdőben meg nem fakul. **Ára 2 frt 50 kr.**

Törvényesen védett, lelkiismeretesen megvizsgált és valódi minőségben kapható

Anton J. Czerny ezégnél, Bécs, XVIII., Carl Ludwigstrasse 6 (saját házában). Szétkildés postai utánvétellel. Prospektus ingyen és bérmentve. Raktár a nagyobb gyógyserztárakban és illatszer-üzletekben. Vezérképviselőség és magyarországi főraktár: Budapest **TÖRÖK JÓZSEF** gyógyserztárban.

Főiskolai **Dr. KUN ZOLTÁN** kipróbált igazg.-orvos gyógyserzei

Vérképző labdacsoq, rózsaszínre czukrozza: **vérzség-nyek, nápkórosok, gyengélek-ök, görvélkórosok,** lástalan fűdőbetegségek legjobb gyógyserze. 1 üveg ára 1 frt 80 kr.

Hurut labdacsoq, gyomorhurut, tüdő- és gégehurut, tüdővész, hideglelés, malária, gümőkör ellen legkitűnőbb 1 üveg agyazinek czukrozott labda-ára 1 frt 80 kr.

Női betegségek ellen leghasznosabb gyógyser az **IBEL-GALÓ POR** 1 doboz 1 forint 20 kr.

Dentipurin-szajviz legjobb minden szajvizet fölötti Kitudó óvzere a ragályos torokbajoknak is! Ára 60 krajczár.

A Purpurin Crème arcz- és kézkénőcnek meglepő hatása van! 5 nap alatt az arczot minden foltot eltávolít a bárszopnyerűtől. 1 tégely 1 frt 20 kr. Kapható a készítőnél:

TERSTYÁNSZKY K. gyógyserésznel Sárospatakon. 6839

Főraktár Budapest: **Török József** gyógyserztárban, Király-utca. **Dr. Buday Emil** gyógyserztárban, Városház-tér. Minden drogu-üzletben és gyógyserztárban kaphatók.

Fesztv társaság körkép palotájában Városliget 7173

Krisztus a keresztján és Jeruzsálem

óriási körkép. Látható reggel 9 óratól esti 8 óráig.

Az esti órákban villanyvilágításnál.

Belépő díj 50 kr.

Gyermekjegy 30 krajczár.

A «ZENTA» TORPEDÓ HAJÓ.

SAVOYAI JENŐ hercege Zenta mellett vívott győzelmes csatájával véglegesen fölmentette hazánkat a török járom alól. E kiváló hadvezér emlékét s az utókornak iránta való háláját maholnap díszes szobor fogja hirdetni, melyet a Tiszának Zenta melletti szigetén állítanak. Kétszeresen megérdemli tőlünk a hős az éremelékét, mert nemcsak nagy szolgálatot tett hazánknak, hanem különben is igaz barátja volt a magyarnak.

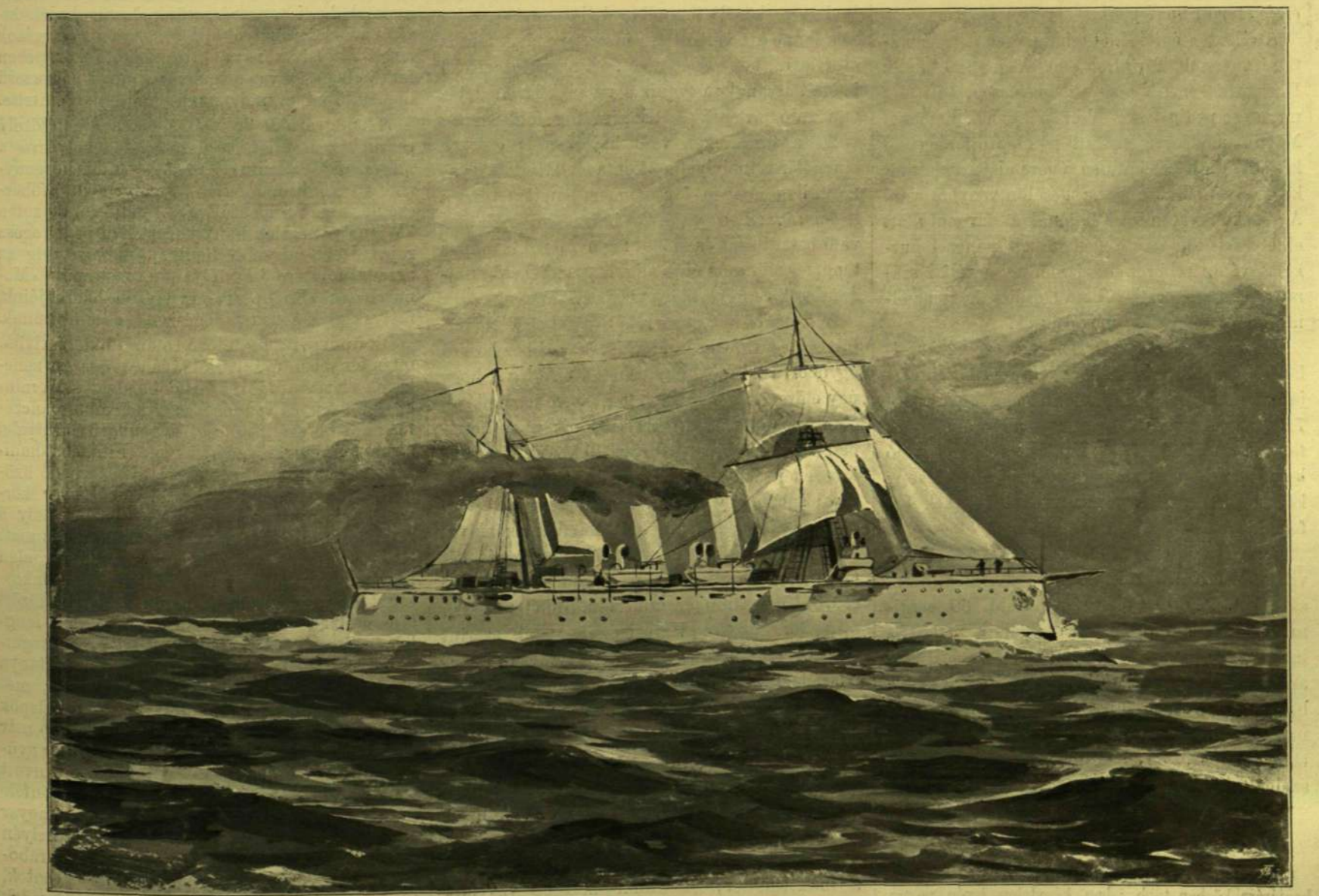
Ő Felsége a király is kegyelettel viseltetik a zentai hős iránt. Ime közelebb elrendelte, hogy a legújban Pólában vízre bocsátott torpedós ozirkáló a zentai győzelem kétszázadik évfordulója alkalmából ama korszakalkotó ütközet színterének a nevét viselje s dicsőségét a határtalan tengereken is hirdesse.

A «Zenta» igen érdekes hajó-typus képviselője lesz hadi-tengerészettünkben.

Tudni való, hogy a hadi-tengerészetnek sokféle földadata közé tartozik egyebek közt a tengeri kereskedelmünk s az azzal kapcsolatos közgazdasági érdekek megvédése és előmozdítása, valamint a monarchia politikai súlyának meg-

tekintélyének fenntartása is. Ezúttal erre csak egy példát akarunk felhozni.

Három évvel ezelőtt történt, hogy egy Adria-hajónk több százezer forintot érő rakodmánya Rio-Janeiro kikötőjébe érkezvén, a brazil hatóságok azon ürügy alatt, hogy ott most a sárgaláz uralkodik, nem engedték meg az árúk kirakását. Hasztalanul hivatkozott a hajó kapitánya arra, hogy hajója útközben, mint hivatalos iratai is igazolják, sehol nem kötött ki oly helyen, a hol ragály uralkodott, a brazil hatóságok a kapitány felszólását semmibe sem vették. Szerencsére azonban harmadnapra meg-

A «ZENTA» TORPEDÓS OZIRKÁLÓ HAJÓ.

Pastr Géza rajza.